

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ

Επιθεώρηση

Βραβείο Ακαδημίας Αθηνών

ΤΕΥΧΟΣ 2^ο 2024 ▶ ΜΑΪΟΣ-ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Η ΙΩΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ (500 ή 499-494 π.Χ.)

η πρώτη μεγάλη σύγκρουση δύο πολιτισμών

Η ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ Α΄ΣΣ

ΣΤΗ «ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ ΡΩΣΙΑ» ΤΟ 1919

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΤΙΜΗ & ΔΙΚΑΙΟ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΩΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΗΠΙΑΣ ΙΣΧΥΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΡΙΣΕΩΝ

ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ

ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Η ΘΡΑΚΗ ΜΑΣ – ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΕΜΒΑΤΗΡΙΟ

ΤΟ ΚΥΚΝΕΙΟ ΑΣΜΑ ΕΝΟΣ ΠΟΛΕΜΙΣΤΗ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

736 ΔΣΕ

ΓΕΝΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΣΤΡΑΤΟΥ
Δ3 (ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ)

ΠΡΟΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ

ΤΕΤΡΑΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ • ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1883 • ΤΕΥΧΟΣ 2^ο 2024

• Αριθμός λογαριασμού του Περιοδικού Τράπεζα Πειραιώς
6915-130036-953 • IBAN: GR7901719150006915130036953

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ

Στελέχη ε.ε. και Πολιτικό προσωπικό > 2,40€ ανά έτος του Στρατού Ξηράς

Στελέχη ε.α. του Στρατού Ξηράς > 2,94€ ανά έτος Ιδιώτες, Σύλλογοι κ.λπ. > 5,87€ ανά έτος

- Το Περιοδικό αποστέλλεται στη Μονάδα-Υπηρεσία που υπηρετεί ο συνδρομητής.
- Για τη διαχείριση της συνδρομής των ε.ε. στελεχών λειτουργεί η εφαρμογή του Περιοδικού στην Ηλεκτρονική Πύλη Διαδικτυακών Εφαρμογών του army.gr

- Καταθέτουν τη συνδρομή στον Αριθμό Λογαριασμού Τραπέζης του Περιοδικού και αποστέλλουν την απόδειξη καταθέσεως (με FAX, e-mail ή ταχυδρομικώς) μαζί με το απόκομμα συνδρομής.
- Τα έξοδα τραπεζικής μεταφοράς της συνδρομής επιβαρύνουν τον συνδρομητή.

ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ (ΕΚΤΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ)

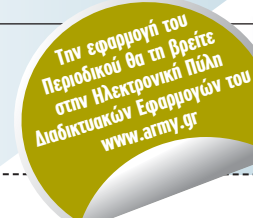
Απλή (Επιταγή Τράπεζας Πειραιώς) > 16,30€ ανά έτος
Συστημένη (Επιταγή Τράπεζας Πειραιώς) > 23,80€ ανά έτος

ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ (ΕΝΤΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ)

Απλή (Επιταγή Τράπεζας Πειραιώς) > 14,20€ ανά έτος
Συστημένη (Επιταγή Τράπεζας Πειραιώς) > 21,60€ ανά έτος

• Οι συνδρομητές Εξωτερικού εκδίδουν τραπεζική επιταγή από κατάστημα Ελληνικής Τράπεζας στο Εξωτερικό προς τον Αριθμό Λογαριασμού Τραπέζης του Περιοδικού (στη διεύθυνση του Περιοδικού).

Δωρεάν προβολή του Περιοδικού για τους μαθητές των Παραγωγικών Σχολών του Στρατού Ξηράς, μέσω της εφαρμογής του Περιοδικού στην Ηλεκτρονική Πύλη Διαδικτυακών Εφαρμογών του army.gr

ΑΠΟΚΟΜΜΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

ΓΕΝΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΣΤΡΑΤΟΥ
Δ3 (ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ)
ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
1020 ΣΤΓ
Στρατόπεδο Παπάγου, Μεσογείων 227-231, Χολαργός, Τ.Κ. 15 561

Διαχείριση Έκδοσης
τηλ. 210 6553170
Διαχείριση Συνδρομητών
τηλ. 210 6553979
e-mail: ekdosis@army.gr

Επώνυμο: ..... Όνομα: .....

Ιδιότητα: ..... Νέα Συνδρομή Ανανέωση Συνδρομής

Οδός: ..... Αριθμός: ..... Τ.Κ.: .....

Πόλη: ..... Τηλ: .....

ΑΦΜ (για τους ε.α.): ..... e-mail: .....

Επιλογή Μέσου: Έντυπο ή CD ή Online (pdf)*

*Για τους ε.ε. και ε.α. συνδρομητές μέσω της εφαρμογής του Περιοδικού στο army.gr και για τους λοιπούς μέσω e-mail

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ Επιθεώρηση

2024 - ΤΕΥΧΟΣ 2^ο
(ΜΑΪΟΣ-ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ)

Εκδότης
ΓΕΣ/Δ3 (ΔΕΝΔΗΣ)
(Διεύθυνση Ενημέρωσης και Δημοσίων Σχέσεων)

Διευθυντής ΓΕΣ/Δ3 (ΔΕΝΔΗΣ)
Ταξχος Βασίλειος Μουντοκαλάκης

Τμηματάρχης
ΜΥ Μαρία Δάρα

Καταχώριση Συνδρομητών
Καταχώριση Μελετών
Αλλίας (ΠΖ) Ιωάννης Μουρκογιάννης

Επιμέλεια Κειμένου
ΜΥ Μαρία Ρέκκα

Επεξεργασία Φωτογραφίας
Ηλεκτρονική Σελιδοποίηση
Multimedia
ΜΥ Βασιλική Κιρτζαλίδου
ΜΥ Μαρία Ρέκκα
ΜΥ Στέλλα Κοντουδάκη

Υποστήριξη Δικτυακού Τύπου (INTERNET)
ΚΕΠΥΕΣ

Εκτύπωση
ΤΥΕΣ

Στοιχεία Επικοινωνίας

τηλ.: 210 6553170 (Διαχείριση Έκδοσης)
τηλ.: 210 6553979 (Διαχείριση Συνδρομητών-Μελετών)
τηλ.: 210 6553166-67 (Καλλιτεχνική Επιμέλεια)
e-mail: ekdosis@army.gr
http://www.army.gr

ΠΡΟΣΟΧΗ: Δεν επιτρέπεται η αντιγραφή και αναδημοσίευση των άρθρων χωρίς την έγγραφη συναίνεση του ΓΕΣ.

ΟΡΟΙ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

Η Στρατιωτική Επιθεώρηση δέχεται για δημοσίευση εργασίες πρωτότυπες ή από μετάφραση, σύμφωνα με την Πάγια Διαταγή του ΓΕΣ 0-17/2021, που αφορούν τις παρακάτω κατηγορίες θεμάτων:

Στρατιωτικά Θέματα: Εθνική Άμυνα, Τακτική και Στρατηγική, Οργάνωση των Ενόπλων Δυνάμεων, Πολεμικά Μέσα και Υλικά Όπλα μαζικής καταστροφής, Ευρωπαϊκής Άμυνας-Στρατού, Νέες Απειλές (Στρατιωτικές-Οικονομικές-Ηλεκτρονικές), Ηγεσία-Ηθικές Δυνάμεις, Στρατιωτική Γεωγραφία, Στρατιωτική Ιστορία, Διοικητική Μέριμνα, Τεχνολογικές Εξελίξεις.

Γενικότερα θέματα Στρατιωτικής-Πολιτικής Φύσης: Παγκόσμιο Περιβάλλον, Συνασπισμοί, Συμμαχίες, Διεθνείς Οργανισμοί, Πόλεμοι Χαμηλής Έντασης, Καταπολέμηση Οργανωμένου Εγκλήματος, Διεθνείς Τάσεις και Εξελίξεις, Δίκαιο του Πολέμου, Ανθρωπιστικές Επεμβάσεις, Γεωπολιτικά-Γεωφυσικά-Διαστήματος, Εξελίξεις των Εθνικών Θεμάτων.

Εγκυκλοπαιδικά Θέματα: Οικονομικά και Πολιτισμού, Κοινωνικά, Θρησκευτικά, Φιλοσοφικά, Τέχνης-Επιστήμης, Ιστορικά, Λειτουργία του Δημοκρατικού Πολιτεύματος και των Δημοκρατικών θεσμών, οποιοδήποτε εγκυκλοπαιδικό θέμα για την επιμόρφωση των στελεχών του ΣΕ.

Περιορισμοί για τη συνταξη και υποβολή των εργασιών:

- να χρησιμοποιείται η δημοτική γλώσσα, χωρίς υπερβολές και ακρότητες.
- να μην υπερβαίνουν τις 20 σελίδες (A4), συμπεριλαμβανομένων των τυχόν συγγραμμάτων, εικόνων και φωτογραφιών και να μην περιέχουν διαβηθμισμένες πληροφορίες.
- να μην περιέχουν σχόλια και κρίσεις σε βάρος προσώπων και να κινούνται μέσα σε ευπρεπές, τεκμηριωμένο επιστημονικό και τεχνικό πλαίσιο, χωρίς αιχμές, οξύτητες και προκλήσεις.
- να μην εκτρέπονται σε κρίσεις για την επίσημη πολιτική της χώρας και να μην εξιστορούν γεγονότα πολιτικής φύσεως που μπορούν να δημιουργήσουν προστριβές στο εσωτερικό της χώρας και με άλλα κράτη.
- να υποβάλλονται σε ηλεκτρονική μορφή (π.χ. Microsoft Word) στο e-mail του Περιοδικού ekdosis@army.gr, συνοδευόμενα από σύντομο βιογραφικό του συντάκτη με τα στοιχεία επικοινωνίας του και, εάν είναι δυνατόν, από ανάλογο φωτογραφικό υλικό (ανάυψος 300 dpi), κατάλληλο για εκτύπωση.
- να καταγράφονται υποχρεωτικά οι βιβλιογραφικές αναφορές και να αναφέρονται ευκρινώς ο συγγραφέας, ο τίτλος, ο εκδοτικός οίκος, ο τόπος-χρονολογία-αριθμός έκδοσης. Εφόσον πρόκειται για εργασία η οποία προέρχεται από αναπαραγωγή ή μετάφραση βιβλίου, άρθρου ή κειμένου να συνοδεύεται από την άδεια του συγγραφέα-φορέα.

- 1 Οι συντάκτες είναι υπεύθυνοι για το περιεχόμενο της εργασίας τους και την εξασφάλιση άδειας για τη χρησιμοποίηση των πηγών και βιβλιογραφικών αναφορών-παραπομπών, καθώς και των πνευματικών δικαιωμάτων.
- 2 Οι εργασίες που δημοσιεύονται στη Στρατιωτική Επιθεώρηση εκφράζουν τη γνώμη και τις σκέψεις των συγγραφέων και όχι αναγκάια τις αντιλήψεις ή το δόγμα του Γενικού Επιτελείου Στρατού.
- 3 Οι εργασίες επετειακού χαρακτήρα (28^ο Οκτωβρίου-25^ο Μαρτίου κ.λπ.), θα πρέπει να υποβάλλονται τουλάχιστον προ εξαμήνου, έτσι ώστε να δημοσιεύονται ως επίκαιρες στο Περιοδικό μας.
- 4 Οι συντάκτες, εφόσον δημοσιευθεί η εργασία τους, δικαιούνται για κάθε τυπογραφική σελίδα (μεγέθους χαρτί 17,5 x 25 εκ.) 2.300 έως 2.700 γραμμάτων αμοιβή 6,53€ για πρωτότυπη μελέτη και 3,97€ για εργασίες από μετάφραση, σύμφωνα με την ΚΥΑ Υπ. Αριθμ. 2/76198/0022 (ΦΕΚ 208/τΒ´/11-02-2008). Οι δικαιούχοι μετά την έκδοση και διανομή του αντίστοιχου τεύχους του Περιοδικού, μπορούν να επικοινωνούν με τη Δνση Χρηματικού του ΤΥΕΣ στο τηλ.: 210 6552659.
- 5 Οι εργασίες που υποβάλλονται στο Περιοδικό γνωμοδοτούνται από την Επιτροπή Σύνταξης για τη δημοσίευσή τους ή μη, και ανεξάρτητα από την απόφαση η επιστροφή τους δεν προβλέπεται.
- 6 Για περισσότερες πληροφορίες και διευκρινίσεις, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επικοινωνούν με τη διαχείριση του Περιοδικού.

Πρόλογος έκδοσης

Αγαπητοί Αναγνώστες,

Φθάσαμε αισίως στην ολοκλήρωση του 2^{ου} τεύχους του 2024 της *Στρατιωτικής Επιθεώρησης*, προσπαθώντας να ανταποκριθούμε στις απαιτήσεις που εγείρει η διαχρονικότητα του Περιοδικού και η αποστολή του.

Το πρώτο μας θέμα αφορά στην 736 Διεύθυνση Στρατιωτικών Έργων. Πρόκειται για ωραιότατη παρουσίαση του έργου της Διεύθυνσης και της ιστορίας της· μια ευκαιρία ενημέρωσης του κάθε αναγνώστη σε ό,τι αφορά τις τελευταίες χρονικά εξελίξεις αλλά και τη Διεύθυνση γενικά, προκειμένου να εκτιμούμε το έργο, τις προκλήσεις και δυσκολίες των απανταχού αγωνιζομένων για να διατηρηθεί το «οικοδόμημα» του Στρατού.

Ακολουθεί ιστορική μελέτη για την Επανάσταση της Ιωνίας, το 500 π.Χ., την αρχή του τέλους της Περσικής Αυτοκρατορίας και τις συνέπειές της για τους Έλληνες της Ασίας και τους Έλληνες της Ευρώπης.

Η Ανάλυση της Επιχείρησης Ανάπτυξης του Α΄ ΣΣ στη Μεσημβρινή Ρωσία, το 1919, είναι ένα επίσης ενδιαφέρον θέμα στο οποίο δεν έχει γίνει προηγούμενη αναφορά.

Βιώνοντας μία επικαιρότητα που βρήκε πολέμων με τραγικές επιπτώσεις σε αμάχους παγκοσμίως, παραθέτουμε ενδελεχή ανάλυση της σχέσης της Στρατιωτικής Τιμής με το Δίκαιο του Πολέμου με εκτενή αναδρομή στις ρίζες των αξιών αυτών στο αρχαίο ελληνικό «Άγος» και τον μεσαιωνικό κώδικα της Ιπποσύνης που διαμόρφωσαν το Σύγχρονο Διεθνές Ανθρωπιστικό Διεθνές Δίκαιο.

Το άρθρο που ακολουθεί σχετικά με τη «Στρατηγική Επικοινωνία» καθίσταται ενδιαφέρον μέσα από τη μεθοδική ανάπτυξη και την παράθεση επίκαιρου παραδείγματος πολέμου.

Στην προσπάθεια κατανόησης των κρίσεων της σύγχρονης πραγματικότητας, παραθέτουμε το ακόλουθο άρθρο που αφορά στο Διεθνές Οικονομικό Έγκλημα και το φαινόμενο της Τρομοκρατίας.

Το ιστορικό της μουσικής επένδυσης του Στρατιωτικού Εμβλητίου «Η ΘΡΑΚΗ ΜΑΣ» προσθέτει τη δική του πινελιά στη σύνθεση κι αυτού του τεύχους, καθώς η αναδρομή γίνεται από τον ίδιο τον μουσικοσυνθέτη.

Η παράθεση της επιστολής Έλληνα στρατιώτη στη σύζυγό του πριν την επερχόμενη μάχη, στην οποία ξέρει ότι θα θυσιαστεί, μας συγκινεί και βεβαιώνει για την αναλλοίωτη διαχρονικά ψυχολογία του Έλληνα μαχητή.

Πιστεύοντας ότι ο χρόνος είναι –εκτός των άλλων– αντικειμενικά ωφέλιμος ως δυνατότητα επικοινωνίας και κοινωνίας μέσα από την παροχή γνώσης, σκέψης, άποψης, ευχόμαστε η επιλογή των περιεχομένων και αυτού του τεύχους να ανταποκρίνεται στην παραπάνω σκέψη και να καθιστά κατ' αυτό τον τρόπο αποτελεσματική για όλους τη διάθεση του χρόνου σας.

Η Συντακτική Ομάδα

Περιεχόμενα

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

σελ. 6
736 ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ

ΑΡΘΡΑ

σελ. 14
Η ΙΩΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ (500 ή 499-494 π.Χ.)
Ταξχος ε.α. Νικόλαος Νικολάου

σελ. 22
Η ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ Α΄ ΣΩΜΑΤΟΣ ΣΤΡΑΤΟΥ ΣΤΗ «ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ ΡΩΣΙΑ» ΤΟ 1919
Σχης (ΠΖ) Δοξάκης Κορήτης

σελ. 38
ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΤΙΜΗ & ΔΙΚΑΙΟ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ
Σχης (ΝΟΜ) Ευαγγελία Κιόση

σελ. 54
Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΩΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΗΠΙΑΣ ΙΣΧΥΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΡΙΣΕΩΝ
Ανχης (Γ) Κωνσταντίνος Σχοινιάς

σελ. 68
ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
Χρύσα Καλτσώνη

σελ. 86
Η ΘΡΑΚΗ ΜΑΣ – ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΕΜΒΛΗΤΡΙΟ
Ανχης ε.α. (ΜΣ) Ιπποκράτης Αθανασιάδης

σελ. 90
ΤΟ ΚΥΚΝΕΙΟ ΑΣΜΑ ΕΝΟΣ ΠΟΛΕΜΙΣΤΗ
Αντγος ε.α. Παναγιώτης Πανταζής

ΖΕΙΔΩΡΗ ΚΑΛΛΙΠΕΙΑ

σελ. 94

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

σελ. 97

ΦΟΡΟΣ ΤΙΜΗΣ – ΚΥΠΡΟΣ

σελ. 98

ΘΕΜΑΤΑ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

σελ. 100

ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

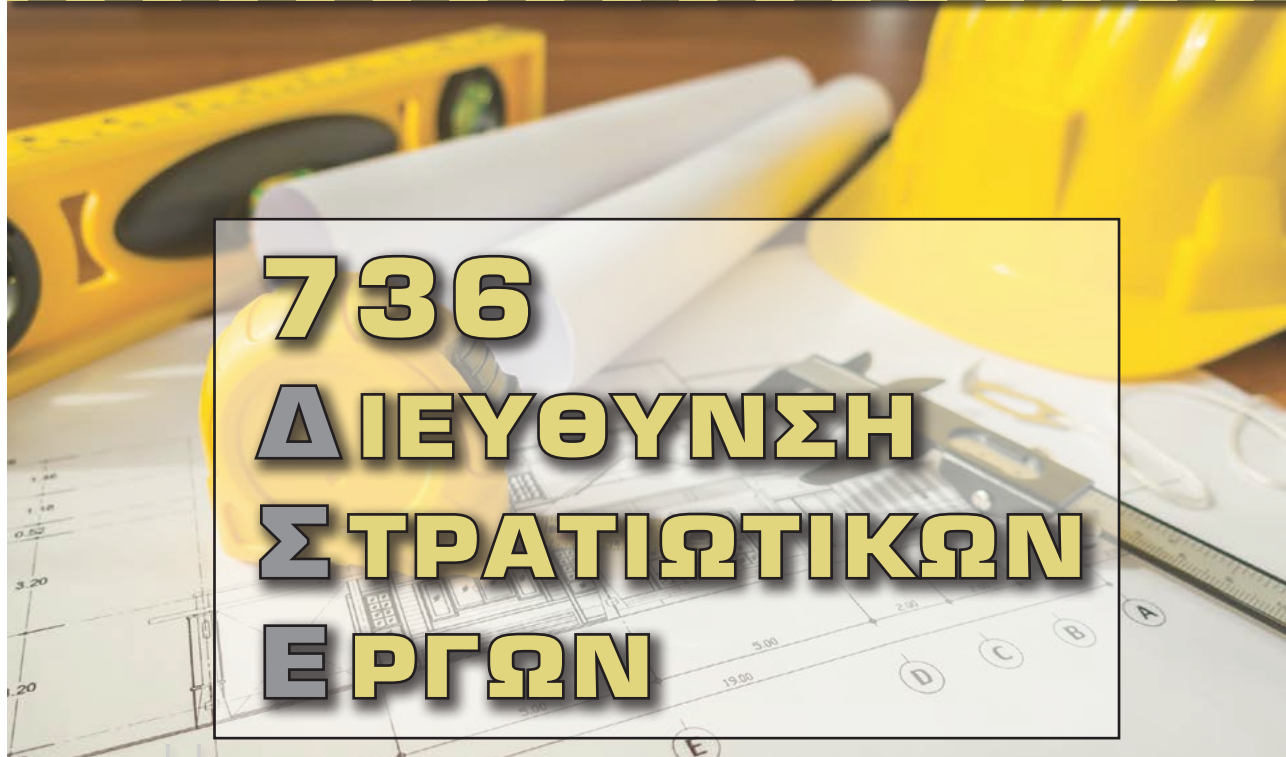
σελ. 104

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

σελ. 108

WARNING • WARNING • WARNING • WARNING

736 ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ

Κατασκευή του Αμφιθεάτρου της Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων (Βάρη Αττικής)

ΝΕΑ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΕΥΕΛΠΙΔΩΝ ΕΙΣ ΒΑΡΗΝ -ΑΤΤΙΚΗΣ
ΞΥΛΟΤΥΠΟΣ ΚΕΛΥΦΟΥΣ ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ
ΜΕΛΕΤΗ-ΕΠΙΒΛΕΨΙΣ: ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΟΞΙΑΔΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ: «Ε.Τ.Κ.Α.» Α.Ε.

DO NOT CROSS DO NOT CROSS DO NOT CROSS DO NOT CROSS DO NOT CROSS DO NOT CROSS

Η 736 Διεύθυνση Στρατιωτικών Έργων (736 ΔΣΕ), εδρεύει στο Στρατόπεδο «ΑΝΤΙΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΣΑΚΕΤΤΑ Γ΄», στον Βύρωνα Αττικής. Υπάγεται οργανικά στην ΑΣΔΕΝ και διοικητικά στη Διοίκηση Μηχανικού αυτής (ΑΣΔΕΝ/ΔΜΧ). Η συγκρότηση της ΔΣΕ περιλαμβάνει τη Διοίκηση, τέσσερα (4) Τμήματα (Κατασκευών-Οχύρωσης, Μελετών, Οικονομικής Διαχείρισης και Μηχανογράφησης), καθώς και επτά (7) Σταθμούς Έργων στις βασικές νήσους της ΠΕ/ΑΣΔΕΝ ήτοι στη ν. Λήμνο, ν. Λέσβο, ν. Χίο, ν. Σάμο, ν. Κω, ν. Ρόδο και ν. Κρήτη.

Ιστορικά Στοιχεία

Η 736 ΔΣΕ συγκροτήθηκε την 1^η Οκτωβρίου 1945 στα Ιωάννινα, ως Διεύθυνση Έργων Μηχανικού (ΔΕΜ), με αποστολή την κατασκευή έργων στρατωνισμού και οχύρωσης, καθώς και την παροχή τεχνογνωσίας στην τοπική κοινωνία της περιοχής της Ηπείρου, η οποία επλήγη σφοδρότατα κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

Το 1969, μετεγκαταστάθηκε στην Τρίπολη και 3 χρόνια μετά, το 1972, στην περιοχή «ΡΟΥΦ» Αττικής, με κύρια αποστολή την κατασκευή της νέας

Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων (ΣΣΕ), στη Βάρη Αττικής. Η εν λόγω κατασκευή αποτέλεσε ένα από τα μεγαλύτερα και σημαντικότερα έργα της Διεύθυνσης, λόγω:

- Της μεγάλης έκτασης του έργου και του συνεπαγόμενου όγκου εργασιών
- Της χρησιμοποίησης νέων πρωτοπόρων για την εποχή τεχνικών, όπως για παράδειγμα, η επιστέγαση του αμφιθεάτρου της Σχολής με το μεγάλο άνοιγμά του, χωρίς στήριξη με υποστυλώματα
- Του γεγονότος ότι η ΣΣΕ είναι το φυτώριο των μελλοντικών ηγέτων του Ελληνικού Στρατού, οπότε και οι

Κατασκευή πολυδύναμου κτηρίου στη νήσο Μεγίστη

Ενεργειακή Αναβάθμιση Β΄ κτηρίου διαβίωσης Σπουδαστών της Σχολής Αξιωματικών Νοσηλευτικής (έργο ΕΣΠΑ)

DO NOT CROSS

DO NOT CROSS

DO NOT CROSS

DO NOT CROSS

DO NOT CROSS

DO NOT CROSS

νέες εγκαταστάσεις θα έπρεπε να εξυπηρετούν τον σκοπό αυτό, το συντομότερο δυνατό.

Το 1985, μεταστάθμευσε στη σημερινή θέση, στο Στρατόπεδο «Ανχη ΣΑΚΕΤΤΑ Α΄» (νυν «ΣΑΚΕΤΤΑ Γ΄»), αναλαμβάνοντας την εκτέλεση των στρατιωτικών έργων στην ΠΕ/ΑΣΔΕΝ.

Τέλος, λόγω της έκτασης και της ιδιομορφίας της ΠΕ/ΑΣΔΕΝ, συνέπεια του θαλάσσιου στοιχείου και της μεγάλης σχετικά απόστασης του νησιωτικού χώρου από τον ηπειρωτικό κορμό της χώρας μας, το 2000 συγκροτήθηκαν 6 Σταθμοί Έργων για αποτελεσματικότερη επίβλεψη και ταχύτερη αποπεράτωση των υπό κατασκευή έργων, ενώ το 2021 συγκροτήθηκε ο 7^{ος} Σταθμός Έργων στη ν. Κρήτη.

Αποστολή

Η κύρια αποστολή της 736 ΔΣΕ είναι η μελέτη, η δημοπράτηση και η επίβλεψη της κατασκευής νέων και της επισκευής-ανακατασκευής/αναβάθμισης υφιστάμενων έργων οχύρωσης, στρατιωτικών κτηριακών εγκαταστάσεων και λοιπών υποδομών στην ΠΕ/ΑΣΔΕΝ.

Εκπαίδευση

Η 736 ΔΣΕ στελεχώνεται από εξειδικευμένο μόνιμο τεχνικό στρατιωτικό και πολιτικό προσωπικό, καθώς και οπλίτες θητείας, που στο σύνολό του είναι απόφοιτοι της Σχολής Τεχνικής Εκπαίδευσης Αξιωματικών Μηχανικού (ΣΤΕΑΜΧ) ή Πολυτεχνικών Σχολών, το οποίο εκ φύσεως της προαναφερθείσας αποστολής εκπαιδεύεται επ' έργω, αναλόγως αντικει-

μένου εξειδίκευσης, καθ' όλη τη διάρκεια των σταδίων κατασκευής/επισκευής ενός έργου, από τη μελέτη μέχρι την αποπεράτωση και την παράδοσή του προς χρήση.

Με γενική κατεύθυνση τη «δια βίου μάθηση», το μόνιμο προσωπικό της Διεύθυνσης εμβαθύνει διαρκώς στις γνώσεις του και τηρείται ενήμερο για τις εξελίξεις στον κατασκευαστικό τομέα, συμμετέχοντας σε ομιλίες/συνέδρια του ΥΠΕΘΑ περί περιβαλλοντικής πολιτικής για την μείωση κατανάλωσης της ενέργειας, τεχνικές εκπαυσεις περί των βέλτιστων πρακτικών διαχείρισης βλαβερών ουσιών και αποβλήτων, αλλά και σε εξειδικευμένα σεμινάρια του Ινστιτούτου Επιμόρφωσης (ΙΝΕΠ) του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ) με συναφή αντικείμενα.

Δραστηριότητες

Η απαίτηση εναρμόνισης των ακολουθούμενων διαδικασιών με την υφιστάμενη νομοθεσία οδήγησε στον ψηφιακό μετασχηματισμό των Υπηρεσιών της 736 ΔΣΕ. Από τον Νοέμβριο 2023, η Διαχείριση ΧΕΠ του Τμήματος Οικονομικής Διαχείρισης της 736 ΔΣΕ εντάχθηκε στην ειδική διαδικτυακή εφαρμογή της Τράπεζας της Ελλάδος, με την επωνυμία «ΔΙΑΣ PORTAL», ενώ από 1^η Ιανουαρίου 2024, συμμορφούμενη με τις γενικότερες οδηγίες της ΑΑΔΕ, ξεκίνησε η εφαρμογή παραλαβής των ηλεκτρονικών τιμολογίων από τις ανάδοχες εταιρείες για τις συμβάσεις έργου που υπογράφονται, μέσω του πληροφοριακού συστήματος ΔΗΛΤΙΣ.

Οι κατασκευαστικές ιδιαιτερότητες που αντιμετωπίζει καθημερινά η 736

Κτήριο αποθηκών του 546 Α/Μ ΤΠ (Ηράκλειο)

Κτήριο Διοικητηρίου του 548 Α/Μ ΤΠ (Ρέθυμνο)

Εργασίες σε κτήριο αποθήκευσης υλικών (έργο ΕΣΠΑ 2014-2020)

Περισυλλογή επικίνδυνων αποβλήτων (έργο ΕΣΠΑ 2014-2020)

Λιθόκτιστο κτήριο διαβίωσης στο νησιωτικό σύμπλεγμα Μεγίστης

Επιτόπιος έλεγχος οπλισμού πλάκας ορόφου σε έργο

Κατασκευή στρατιωτικών οικημάτων στη νήσο Τήλο

DO NOT CROSS

DO NOT CROSS

DO NOT CROSS

DO NOT CROSS

DO NOT CROSS

DO NOT CROSS

ΔΣΕ σε σχέση με τα έργα άλλων ΔΣΕ του ηπειρωτικού χώρου, συνδέονται άρρηκτα με το ημιορεινό ανάγλυφο των νησιών, την πετρώδη σύσταση του εδάφους, τη γειτνίαση με τη θάλασσα, το μικρό και στενό οδικό δίκτυο και τη δυσκολία εκτέλεσης των μεταφορών σε απομακρυσμένες νησιωτικές περιοχές της χώρας μας. Κάθε έργο αποτελεί μια ξεχωριστή πρόκληση, καθώς τα ανωτέρω γεωγραφικά χαρακτηριστικά της ΠΕ της ΑΣΔΕΝ επηρεάζουν ποικιλοτρόπως κάθε στάδιο και κατ' επέκταση κάθε χρονοδιάγραμμα κατασκευής.

Ωστόσο, η κάθε πρόκληση αντιμετωπίζεται με θετικό πνεύμα, ως άλλο ένα αντικείμενο εκπαίδευσης, πηγή εμπλουτισμού των τεχνικών γνώσεων

του προσωπικού και πολύτιμης εμπειρίας, μεταφραζόμενο σε βελτίωση των κατασκευαστικών σχεδίων, των εφαρμοζόμενων τεχνικών μεταφοράς και κατασκευής των χρησιμοποιούμενων υλικών, προκειμένου να διασφαλιστεί η ποιότητα της κατασκευής, η συντόμηση του χρόνου αποπεράτωσης και η ικανοποιητική σχέση κόστους/όφελους για τις ΕΔ.

Υπό το πρίσμα των όσων προαναφέρθηκαν και με βάση την μέχρι τώρα αποκτηθείσα εμπειρία, την παρούσα χρονική περίοδο η 736 ΔΣΕ εργάζεται και επιβλέπει την κατασκευή μεγάλου αριθμού έργων σε όλο το μήκος και πλάτος της ΠΕ της ΑΣΔΕΝ, ως ακολούθως:

- Τυποποιημένα μεταλλικά κτήρια

για χρήση, κατά περίπτωση, όπως Διοικητήρια, κτήρια διαβίωσης Λόχου, εστιατόρια-μαγειρεία, συγκροτήματα αποθηκών. Τα καινοτόμα χαρακτηριστικά των υπόψη κτηρίων, σε σχέση με αυτά που κατασκευάζονταν στο παρελθόν, είναι ο μεταλλικός φέρων οργανισμός, η τοιχοποιία από θερμομονωτικό πάνελ, η θέρμανση-ψύξη με αντλίες θερμότητας (κατά περίπτωση) και η καθολική χρήση τεχνητού φωτισμού τεχνολογίας LED, στοιχεία που διασφαλίζουν σύγχρονη ποιότητα κατασκευής, μειωμένο κόστος και χρόνο κατασκευής, βελτιωμένες συνθήκες διαβίωσης του προσωπικού και εναρμόνιση με την Περιβαλλοντική-Ενεργειακή και Πολιτική Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή του ΥΠΕΘΑ

αναφορικά με την «ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων και της ενέργειας».

- Μεταλλικά υπόστεγα στάθμευσης οχημάτων, οπλικών συστημάτων και ταχυπλόων σκαφών κλειστού και ανοικτού τύπου.

- Επισκευή και συντήρηση υπόγειων μεταλλικών δεξαμενών για την ασφαλή αποθήκευση των αποθεμάτων καυσίμων των Σχηματισμών της ΑΣΔΕΝ.

- Κτήρια διαβίωσης προσωπικού σε ακατοίκητες μικρονήσους, έργα τα οποία συχνά αποτελούν πραγματικό «άθλο», καθώς η έλλειψη νερού για τη σκυροδέτηση και οδικού δικτύου για τη μεταφορά μέσων και υλικών επηρεάζουν σοβαρά την όλη κατασκευαστική δραστηριότητα, τις συνθήκες

Ανακατασκευή πρώην κτηρίου διοίκησης στα Χανιά

Εσωτερικές εργασίες ενεργειακής αναβάθμισης στη Σχολή Αξιωματικών Νοσηλευτικής (έργο ΕΣΠΑ 2014/20)

ΔΙΟΙΚΗΤΗΡΙΟ 548 Α/Μ ΤΠ

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ: 600.000 ΕΥΡΩ
ΣΥΜΒΑΣΗ ΕΡΓΟΥ: 500.000 ΕΥΡΩ
ΕΚΠΤΩΣΗ: 16,27%
ΠΡΟΣΤΑΜΕΝΗ ΑΡΧΗ: ΑΖΕΝΙΑΜΑΧ
ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΥΠΗΡΕΣΙΑ: 736 ΔΣΕ

Τελετή εγκαινίων κτηρίου Διοικητηρίου 548 Α/Μ ΤΠ παρουσία του κ. ΥΦΕΘΑ

Υπογραφή Σύμβασης μεταξύ Δντού 736 ΔΣΕ και ανάδοχου έργου

Α Κτήριο διαβίωσης 120 ατόμων 546 Α/Μ ΤΠ (Ηράκλειο)

εργασίας και τη διαβίωση του τεχνικού προσωπικού.

➤ Στρατιωτικά Οικήματα Αξιωματικών-Υπαξιωματικών-Επαγγελματιών Οπλιτών (ΣΟΑ-ΣΟΜΥ-ΣΟΕΠΟΠ), καθώς και οικίσκους ετοιμότητας για την κάλυψη των στεγαστικών αναγκών του μόνιμου προσωπικού.

➤ Τυποποιημένες αποθήκες χωρητικότητας 120-250 τόνων πυρομαχικών, τύπου "IGLOO", με σύγχρονα συστήματα πυρασφαλείας για την ασφαλή αποθήκευση των πυρομαχικών.

➤ Δημιουργία και συντήρηση-αναβάθμιση λιμενικών υποδομών και οδικού δικτύου μικρονήσων και ενδιάμεσων νήσων, σε συνεργασία με την περιφέρεια νοτίου Αιγαίου για την κάλυψη επιχειρησιακών αναγκών και

εξυπηρέτηση του τοπικού πληθυσμού.

➤ Αναβάθμιση του ηλεκτρικού και του αποχετευτικού δικτύου στρατοπέδων, στο πλαίσιο της ενσωμάτωσης των νέων υποδομών-κτηρίων, συμβάλλοντας στη μείωση του περιβαλλοντολογικού αποτυπώματος του Ελληνικού Στρατού.

➤ Ενεργειακή αναβάθμιση τριών κτηρίων και ανακαίνιση των χώρων υγιεινής της Σχολής Αξιωματικών Νοσηλευτικής (ΣΑΝ), με οικονομικούς πόρους από το πρόγραμμα ΕΣΠΑ 2014-2020.

➤ Απομάκρυνση, διαχείριση και αντικατάσταση προϊόντων αμιάντου από στρατιωτικές εγκαταστάσεις της ΠΕ/ ΑΣΔΕΝ με οικονομικούς πόρους από το πρόγραμμα ΕΣΠΑ 2014-2020.

➤ Ενεργειακή αναβάθμιση κτηριακών εγκαταστάσεων της ΠΕ/ΑΣΔΕΝ, μέσω της ένταξης στο πρόγραμμα ΕΣΠΑ 2021/27, της ενεργειακής αναβάθμισης του 95 Τάγματος Υγειονομικού Εθνοφυλακής (ν. Ρόδο) και του Διοικητηρίου του 588 Τάγματος Εθνοφυλακής (ν. Λέρο), ενώ βρίσκονται σε εξέλιξη οι διαδικασίες ένταξης στο ίδιο πρόγραμμα του ιστορικού Διοικητηρίου του Τάγματος Εθνοφυλακής ΕΡΜΟΥΠΟΛΗΣ (ν. Σύρο), έξι κτηρίων Λόχων της ΣΕΑΠ-44 ΣΔΙ «ΤΑΛΩΣ» (ν. Κρήτη) και αριθμός κτηριακών εγκαταστάσεων του 588 Τάγματος Εθνοφυλακής (θάλαμοι οπλιτών, εστιατόρια-μαγειρεία).

➤ Χορήγηση αριθμών μπρώου σε κτηριακές υποδομές της ΠΕ/ΑΣΔΕΝ για την εύρυθμη λειτουργία των Διαχειρίσεων Εγκαταστάσεων.

Τέλος, άλλη μια ιδιαίτερη πρόκληση που καλείται να αντιμετωπίσει η 736 ΔΣΕ είναι το εν εξελίξει νέο οικιστικό πρόγραμμα του ΥΠΕΘΑ, το οποίο περιλαμβάνει την επίβλεψη κατασκευής 208 διαμερισμάτων σε 9 νήσους και ενδιάμεσες νήσους της ΠΕ/ΑΣΔΕΝ, γεγονός που θα αμβλύνει το στεγαστικό

πρόβλημα του μόνιμου προσωπικού όλων των κατηγοριών, επιδρώντας άμεσα στο ηθικό του και δημιουργώντας κίνητρα για υπηρετηση στον ευαίσθητο αυτό χώρο του Αιγαίου.

Επίλογος

Φέτος συμπληρώνονται 79 έτη συνεχούς και παραγωγικής λειτουργίας της 736 ΔΣΕ.

Σε όλη τη διάρκεια των ετών αυτών, συντελέστηκε ένα τεράστιο έργο, αφού κατασκευάστηκαν και παραδόθηκαν για χρήση στις Ένοπλες Δυνάμεις περισσότερα από 2.000 έργα στρατωνισμού-διαβίωσης, οχύρωσης και λιμενικών εγκαταστάσεων.

Εν κατακλείδι, η 736 ΔΣΕ αποτελεί έναν πολλαπλασιαστή ισχύος για την ΑΣΔΕΝ, καθώς οι προσπάθειες του προσωπικού της εστιάζονται στην έγκαιρη κατασκευή και παράδοση σημαντικού αριθμού κρίσιμων έργων σε διάφορα απομακρυσμένα σημεία του Αιγαίου Πελάγους, που σχετίζονται με την αναβάθμιση της επιχειρησιακής ετοιμότητας και τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης του προσωπικού της ΑΣΔΕΝ.

Εικ. 1*

Η ΙΩΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

(500 ή 499-494 π.Χ.)

Η πρώτη μεγάλη σύγκρουση δύο πολιτισμών

Ταξχος ε.α. Νικόλαος Νικολάου, Πτυχιούχος του Τμήματος Τουρκικών Μεσανατολικών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών/ΕΚΠΑ με ειδικευση στην Οθωμανολογία/Τουρκολογία, Αραβολογία/Ισλαμική Θεματολογία

*Εικ. 1: Έλληνας οπλίτης και Πέρσης στρατιώτης μονομαχούν (Πηγή: el.wikipedia.org)

Η πρώτη μεγάλη προσπάθεια των ελληνικών πόλεων της Μικράς Ασίας να απαλλαγούν από τον μαρτυρικό έλεγχο του Πέρση Βασιλιά Δαρείου του Α΄ κατέληξε σε μια σκληρή σύγκρουση, στην οποία δοκιμάστηκαν για πρώτη φορά και σε τόσο μεγάλο βαθμό οι δυνατότητες των Ελλήνων και των Περσών, σε μια αναμέτρηση που διεξήχθη τόσο σε ξηρά όσο και σε θάλασσα. Η εφήμερη επιτυχία των Περσών στην έκβαση της επανάστασης της Ιωνίας οδήγησε τον Πέρση Βασιλιά Δαρείο Α΄ να εξάγει λανθασμένα συμπεράσματα για τις δυνατότητες των Ελλήνων, με αποτέλεσμα, στη μελλοντική εισβολή του στην Ελλάδα να υποστεί τη σκληρή για αυτόν και την αυτοκρατορία του ήττα και την κατάρριψη του μύθου του αήττητου του στρατεύματός του, στη νικηφόρα για τους Έλληνες Μάχη του Μαραθώνα.

Εισαγωγή

Με την εξέγερση των Ελλήνων της Ιωνίας (Μικράς Ασίας) κατά της περσικής κυριαρχίας το 500 (ή 499) π.Χ., αρχίζει μια νέα εποχή στις σχέσεις μεταξύ Ελλάδας και Περσικής Αυτοκρατορίας. Για πρώτη φορά η Περσική Αυτοκρατορία αντιμετωπίζει την εθνική αντίσταση ενός λαού, η οποία θα προκαλέσει την εκ μέρους των Περσών κινητοποίηση σοβαρών στρατιωτικών δυνάμεων τόσο στην Ήρα όσο και στη Θάλασσα και η επανάσταση θα εξουδετερωθεί μόνο με σκληρό και πολύνεκρο αγώνα πέντε χρόνων περίπου.

Το γεγονός ότι η επανάσταση των Ελλήνων της Ιωνίας είναι το πρώτο από μια σειρά ανατρεπτικών κινημάτων που ξέσπασαν μέσα στην Περσική Αυτοκρατορία, μας δείχνει σαφέστατα τη γενικότερη ιστορική σημασία του.

Αρχικά η επανάσταση ήταν υπόθεση μόνο των Ελλήνων της Ιωνίας. Ο Ηρόδοτος υπογραμμίζει την εξέλιξη του ομοσπονδιακού αισθήματος. Η διεύθυνση των επιχειρήσεων γινόταν σε ένα πλαίσιο κοινοτικό, το οποίο παρείχε το ιερό του Ποσειδώνα στο Ακρωτήριο της Μυκάλης. Ο ιστορικός θεωρεί το ιερό αυτό τόπο συνάθροισης όλων των Ιώνων κάτι που θα πρέπει να υποδηλώνει την ύπαρξη αμφικτιονίας, η οποία θα εξασφάλιζε τη διαχείριση της επανάστασης. Συνάγει δε την εξέλιξη αυτής της θρησκευτικής δομής σε στρατιωτική συμμαχία και θεωρεί ότι απετέλεσε το εμβρυϊκό στάδιο μιας ομοσπονδίας

Η ανάλυση της επιχείρησης ανάπτυξης (deployment) του Α΄ Σώματος Στρατού στη «Μεσημβρινή Ρωσία» το 1919

Σχης (ΠΖ) Δοξάκης Κομήτης, Διευθυντής ΓΕΣ/Δ4 (Ιστορίας Στρατού)

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Σχη Παναγιώτη Νάκο, τη Δρ. Πηγή Καλογεράκου, τη Χριστίνα Κόντη και την Ευαγγελία Δέμου για την ανάγνωση του κειμένου, τα εύστοχα σχόλιά τους και τις γόνιμες παρατηρήσεις τους επ' αυτού.

Σκοπός του άρθρου είναι η ανάλυση της επιχείρησης ανάπτυξης (deployment) του Α΄ Σώματος Στρατού (Α΄ΣΣ) από τις θέσεις στις οποίες βρέθηκε στη Μακεδονία, μετά τη λήξη του Α΄ΠΠ, μέχρι τα σημεία υποδοχής του στη «Μεσημβρινή Ρωσία»,¹ όπου ως τμήμα τής

¹Επιλέχθηκε να χρησιμοποιηθεί ο συγκεκριμένος όρος αντί των εξίσου σχετικών, Νότια Ρωσία ή Ουκρανία, προκειμένου να διατηρηθεί η τότε αντίληψη των πραγμάτων.

Συμμαχικής δύναμης έδρασε το πρώτο εξάμηνο του 1919, καθόσον εκτιμάται ότι από τον τρόπο που σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε η εν λόγω επιχείρηση, μπορούν να εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα για αντίστοιχες σύγχρονες επιχειρήσεις.

Σήμερα η ανάπτυξη μιας στρατιωτικής δύναμης σε άλλη περιοχή υλοποιείται μέσω μιας συστηματικά σχεδιασμένης ενδιάμεσης επιχείρησης, η οποία περιλαμβάνει, σύμφωνα με τις πρόνοιες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την «υποδοχή» (reception), την «ενεργοποίηση-συγκρότηση» (staging), την «προώθηση» (onward movement) και την «ενσωμάτωση» (integration) (RSOM-I),² ή αντίστοιχα, πιο συνοπτικά, RSOM για το NATO.³ Ο σχεδιασμός αυτός κατά βάση προϋποθέτει την κατά το δυνατό σύμπραξη με το κράτος υποδοχής (φιλοξενούν έθνος), αν υπάρχει τέτοιο, προκειμένου να καθορισθούν οι δυνατότητες παροχής υποστήριξης από αυτό (Υποστήριξη Φιλοξενούντος Έθνους –ΥΦΕ, Host Nation Support –HNS).

Την εποχή που εξελίχθηκε η συγκεκριμένη εκστρατεία, η ανάπτυξη των δυνάμεων αντιμετωπιζόταν απλά ως μεταφορά, ενώ είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι αυτού του είδους οι επιχειρήσεις δεν έχουν καμία σχέση με τις αποβατικές, αεραποβατικές ή και τις αερομεταφερόμενες επιχειρήσεις.

Το παρόν άρθρο έρχεται να αναδείξει τα υπάρχοντα στοιχεία στο αξιόπεραστο βιβλίο της Διεύθυνσης Ιστορίας Στρατού (ΔΙΣ), *Το Ελληνικό Εκστρατευτικό Σώμα στη Μεσημβρινή Ρωσία 1919*, με μία διαφορετική οπτική, την οπτική της προετοιμασίας και της ανάπτυξης των δυνάμεων.⁴

Λέξεις κλειδιά: Μεσημβρινή Ρωσία, Εκστρατεία Ουκρανίας 1919, Στρατιωτική ιστορία, RSOM, Υποστήριξη επιχειρήσεων, στρατιωτικές μεταφορές, ανάλυση στρατιωτικών επιχειρήσεων.

Εισαγωγή

Μετά την ανακωχή του Α΄ΠΠ στις 11 Νοεμβρίου 1918,⁵ το Α΄ΣΣ, το οποίο στάθμευε στην Ανατολική Μακεδονία, είχε ως αποστολή την ανακατάληψη της εν λόγω περιοχής ανατολικά μέχρι τον ποταμό Νέστο, και βόρεια μέχρι τις περιοχές

²EU Concept for Reception, Staging, Onward Movement and Integration (RSOI) for EU-led Military Operations, European External Action Service (EEAS) 00787/12, Brussels, 11 May 2012.

³Σε ό,τι αφορά στο NATO, βλ. NATO Logistics Handbook, Nov 2012 pp. 24, 73 etc.

⁴Το υπόψη βιβλίο εκδόθηκε το 1955 και βασίζεται στο πρωτότυπο αρχειακό υλικό που τηρεί η Διεύθυνση αλλά και σε συνεντεύξεις ατόμων που συμμετείχαν στην Εκστρατεία. Στο υπόψη σύγγραμμα έχουν βασιστεί και όλες οι μεταγενέστερες δημοσιεύσεις επί του θέματος στην ελληνική γλώσσα.

⁵Όλες οι ημερομηνίες του άρθρου είναι με βάση το παλιό ημερολόγιο που χρησιμοποιούνταν τότε.

Στρατιωτική Τιμή & Δίκαιο του Πολέμου

Η σχέση του Αρχαίου Ελληνικού «Άγους» και του Μεσαιωνικού Κώδικα της Ιπποσύνης με το Σύγχρονο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο

Σχης (ΝΟΜ) Ευαγγελία Κιόση, Νομικός, κάτοχος μεταπτυχιακών τίτλων σπουδών ΕΚΠΑ, ΠΑΜΑΚ

Η διαχρονική ανάγκη μη υπέρβασης του μέτρου κατά τη διάρκεια μιας πολεμικής επιχείρησης και ο υποβόσκων σε κάθε σύγκρουση κώδικας τιμής μεταξύ των εμπόλεμων που απαιτεί κάποιο ποσοστό δικαιοσύνης και αμοιβαίου σεβασμού αποτελούσαν ανέκαθεν μέρος της «σύμβασης του πολέμου»,¹ αλλά και αναπόσπαστο κομμάτι του επαγγελματικού και ηθικού κώδικα κάθε μέλους των Ενόπλων Δυνάμεων.

Οι απαιτήσεις για την ηθική συμπεριφορά εντός των ορίων μιας ένοπλης σύγκρουσης καθορίζονται από το Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο (ΔΑΔ) (International Humanitarian Law), ή αλλιώς “jus in bello”, το οποίο αποτελεί τμήμα του Δικαίου Ενόπλων Συγκρούσεων (ΔΕΣ) [Law of Armed Conflict (LOAC)] και αφορά στην προστασία των θυμάτων των ενόπλων συγκρούσεων ή των εκτός μάχης προσώπων, ρυθμίζοντας τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των εμπόλεμων.²

¹«Σύμβαση του πολέμου μπορούμε να ονομάσουμε τα διαρθρωμένα πρότυπα, τα έθιμα, τους επαγγελματικούς κώδικες, τους κανόνες δικαίου, τις θρησκευτικές και φιλοσοφικές αρχές και τις κοινές ρυθμίσεις που διαμορφώνουν τις κρίσεις μας για τη στρατιωτική συμπεριφορά». Walzer, Michael. *Δίκαιοι και Άδικοι Πόλεμοι* (μτφ. Δημητρουπούλου Γεωργία), Εκδόσεις Ιωλκός, 2006, σ. 99.

²Σταδιακά παρατηρείται μια άμβλυση των όρων ΔΕΣ και ΔΑΔ, ώστε σήμερα οι εκφράσεις «Διεθνές Δίκαιο Ενόπλων Συγκρούσεων», «Ανθρωπιστικό Δίκαιο», ακόμη και «Δίκαιο του Πολέμου», αντιμετωπίζονται από τη

Το “jus in bello” στηρίζεται στη θεωρία του Δίκαιου Πολέμου, η οποία είναι τόσο παλιά όσο και ο ίδιος ο πόλεμος, καθώς ο σεβασμός στους αμάχους, όπως και η εκτίμηση κάποιων πράξεων ως πράξεων τιμής και ανδρείας, εντοπίζεται ήδη στα αρχαία χρόνια με τη μορφή άγραφων και εθιμικών κανόνων, με χαρακτηριστικά ιστορικά πλαίσια αυτά της αρχαίας Ελλάδας και του Μεσαίωνα.

Στα πλαίσια της εξελικτικής διαμόρφωσης των κανόνων του Διεθνούς Δικαίου, η παρούσα εργασία επιχειρεί αρχικά να αποδείξει ότι το αρχαίο ελληνικό «άγος» δύναται να αποτελεί τη θεωρητική μήτρα του ΔΑΔ και ταυτόχρονα μια κατευθυντήρια αρχή ερμηνείας του. Κατά δεύτερον, επιχειρεί να καταδείξει ότι η έννοια της τιμής, με τη μεσαιωνική κατά τους κανόνες των ιπποτών σημασία της, διαμόρφωσε ιστορικά τον κώδικα του μαχητή και επηρεάζει ακόμη και σήμερα το ΔΑΔ. Σε μια περαιτέρω προσέγγιση, η εργασία διερευνά την αξία της προάσπισης της ηθικής και την αναγκαιότητα της θετικοποίησης της συγκράτησης στον πόλεμο.

Θεμελιώδεις Αρχές του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου

Το ΔΑΔ δεν ασχολείται με το ερώτημα εάν η προσφυγή σε ένοπλη σύγκρουση είναι «νόμιμη» με βάση το Διεθνές Δίκαιο, αλλά με δεδομένο, ακριβώς ότι για οποιονδήποτε λόγο υπάρχει ένοπλη σύγκρουση σε εξέλιξη, προσπαθεί να επιβάλλει περιορισμούς και κανόνες στον τρόπο με τον οποίο διεξάγονται οι επιχειρήσεις, με σκοπό, στο μέτρο του εφικτού, να μετριάσει τις συνέπειες της σύγκρουσης στις ελάχιστες δυνατές, αλλά και να εξασφαλίσει τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά τη διάρκεια αυτής.³

Το ΔΑΔ, λόγω του ευρέως διεθνούς χαρακτήρα του και της μεγάλης αναγνώρισής του, αντανακλά Διεθνές αναγκαστικό (εθιμικό) Δίκαιο (jus cogens), καθώς απορρέει, πέραν από τις Συνθήκες, από την αποδεκτή πρακτική, τις γενικές αρχές και επιβοηθητικά τις δικαστικές αποφάσεις και τις ακαδημαϊκές γνώμες.

Οι εθιμικές αρχές του ΔΑΔ, οι οποίες περικλείουν όλη τη φιλοσοφία του και χωρίς αυτές δεν μπορούν να εφαρμοστούν οι κανόνες του, αφορούν σε κάθε είδος επιχειρήσεων (χερσαίες, ναυτικές, αεροπορικές) με κατευθυντήριο άξονα την προστασία με κάθε τρόπο των θυμάτων⁴ της ένοπλης σύγκρουσης. Οι αρχές αυτές είναι:

➤ Αρχή της διάκρισης (principle of distinction) μαχητών/αμάχων (Άρθρα 48 και 51 του Π I 1977 στις ΣΓ 1949).

➤ Αρχή της απαγόρευσης επίθεσης εναντίον όσων είναι εκτός μάχης (hors de combat) (Άρθρο 41 του Π I 1977).

➤ Αρχή του ανθρωπισμού (principle of humanity) ή της απαγόρευσης πρόκλησης

βιβλιογραφία και την πρακτική ως ταυτόσημες έννοιες, Μαρούδα, Μαρία Ντανιέλλα, *Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρη, 2015, σσ. 33-34.

³Έχει υποστηριχθεί η άποψη ότι οι διατάξεις του αποτελούν ειδική εφαρμογή των αρχών του Διεθνούς Δικαίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σε ειδικά ακραίες περιστάσεις, ΥΠΕΘΑ, Διεύθυνση Στρατιωτικής Δικαιοσύνης, *Εγχειρίδιο Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου*, ΤΥΕΣ, 1996, σ. 8.

⁴Ός «θύματα» προσδιορίζονται όλα τα πρόσωπα που, ασχέτως εθνικότητας ή προηγούμενης δραστηριότητας, επηρεάζονται από τις συγκρούσεις και/ή βρίσκονται υπό την εξουσία του εχθρού (με άλλα λόγια, δεν λαμβάνουν μέρος στις εχθροπραξίες ή δεν λαμβάνουν πλέον, γιατί ετέθησαν εκτός μάχης: τραυματίες, ασθενείς, ναυαγοί, αιχμάλωτοι πολέμου, άμαχος πληθυσμός γενικά, καθώς και όσοι προσφέρουν συνδρομή στα θύματα, ιδιαίτερα οι υγειονομικές επιτροπές των ΕΔ), Χατζηκωνσταντίνου, Κώστας, *Προσεγγίσεις στο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο*, Εκδόσεις Σιδέρη, 2009, σσ. 56, 61.

Η Στρατηγική Επικοινωνία ως Συντελεστής Ήπιας Ισχύος κατά τη Διαδικασία Διαχείρισης Κρίσεων

Avxns (Γ) Κωνσταντίνος Σχοινάς, Master of Science ETH in Geomatics

Στο σύγχρονο περιβάλλον των στρατιωτικών επιχειρήσεων, η επικοινωνία απαιτεί ισχυρές ικανότητες και άμεσες αντιδράσεις, προκειμένου να επιτευχθεί η επιρροή στην κοινή γνώμη, στους παράγοντες ισχύος, στα κράτη και τους διεθνείς οργανισμούς. Τα εμπλεκόμενα μέρη είθισται να χρησιμοποιούν το περιβάλλον πληροφόρησης για προώθηση των στόχων και υποβάθμιση των ικανοτήτων του αντιπάλου. **Η επικοινωνιακή υπεροχή αποτελεί «αναγκαία προϋπόθεση επιτυχίας» ενώ «η στρατηγική επικοινωνία αποτελεί ένα αδιαμφισβήτητο κέντρο βαρύτητας»** (Ραγιές 2014, 125). **Οι μάχες δεν κερδίζονται μόνο με οικονομικά, διπλωματικά ή στρατιωτικά μέσα.** Η επιρροή των μέσων ενημέρωσης στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης είναι καθοριστική και πολλαπλασιάζεται σε περιόδους κρίσεων. Στο πλαίσιο αυτό, η στρατηγική επικοινωνία έχει καταστεί απαραίτητη για τη συνοχή της στρατηγικής, των δραστηριοτήτων, των θεμάτων και μηνυμάτων, καθώς και στη νομιμοποίηση και υποστήριξη των ενεργειών. Μια επιτυχημένη στρατηγική επικοινωνία απαιτεί τον συντονισμό των κρίσιμων θεμάτων και δράσεων, τη διανομή πληροφοριών και την επιρροή επιλεγμένων ακροατηρίων, με σκοπό την προώθηση των εθνικών ή διεθνικών συμφερόντων.

Η ήπια ισχύς αποτελεί μια έννοια που δύναται να χρησιμοποιηθεί μέσω της στρατηγικής επικοινωνίας για να διευκολύνει τους εθνικούς στρατηγικούς στόχους. Αναζητά εναλλακτικά μονοπάτια επιρροής στις σχέσεις των χωρών, προτείνοντας δράσεις που εδράζονται σε μια φιλική προσέγγιση, παρά σε βίαιες ενέργειες ή πόλεμο. **Μια χώρα μπορεί να πετύχει τους στόχους της χωρίς την επιβολή σκληρής ισχύος, αλλά επειδή οι άλλες χώρες θαυμάζουν τις αξίες ή επιδιώκουν την ευημερία της.** Κεντρικό ρόλο σε αυτή τη διαδικασία διαδραματίζουν τα μέσα ενημέρωσης και κυρίως το τηλεοπτικό μέσο. Στο περιβάλλον της κρίσης, οι διαχειριστές θα πρέπει να προσπαθήσουν να αξιοποιήσουν την επικοινωνία στρατηγικά, ώστε να ερμηνεύσουν τα μηνύματα και τη στάση των ακροατηρίων, να αναλύσουν τις αντιδράσεις της κοινής γνώμης, και να αντιμετωπίσουν τα πιθανά προβλήματα από τη δημόσια κριτική και την αρνητική δημοσιότητα, μέσω της ήπιας μορφής της ισχύος.

Το Διεθνές Οικονομικό Έγκλημα και το Φαινόμενο της Τρομοκρατίας

Χρύσα Κάλτσώνη, Κοινωνική Εγκληματολόγος-Εγκληματολογική Ψυχολόγος, με εξειδίκευση στη Διαχείριση Κρίσεων Ενόπλων Δυνάμεων

Όπως είχε ορίσει και ο Εγκληματολόγος Enrico Ferri «το έγκλημα και όσοι διαπράττουν εγκλήματα επηρεάζονται, σε πολύ μεγάλο ποσοστό, από εξωτερικούς παράγοντες, όπως το κοινωνικό τους περιβάλλον, τον πολιτισμό τους, το φυσικό και πολιτικό κλίμα της περιοχής και ορισμένους φυσιολογικούς παράγοντες».

Ψυχολογία του οικονομικού εγκλήματος και της τρομοκρατίας

Η εγκληματολογία είναι μια πολύπλευρη επιστήμη η οποία μελετάει το εγκληματικό φαινόμενο με σκοπό να βρει τους παράγοντες που οδήγησαν το άτομο να εγκληματίσει και να ερμηνευτεί η συμπεριφορά του μέσα από την κοινωνική, βιολογική αλλά και ψυχολογική οπτική. Οι Εγκληματολόγος και Οικονομολόγος Cesare Beccaria υποστήριζε πως η ελευθερία της ανθρώπινης βούλησης βασίζεται σε ορθολογικά και ωφελιμιστικά κριτήρια και πως το έγκλημα είναι προϊόν της ανθρώπινης ελεύθερης βούλησης, αφού με αυτόν τον τρόπο υπολογίζονται τα οφέλη και οι απώλειες πριν από την τέλεση του εγκλήματος. Ένας από τους βασικούς εκπροσώπους της Εγκληματολογίας, ο Ιταλός Εγκληματολόγος Cesare Lombroso, που βασιζόταν στο προφίλ των εγκληματιών, υποστήριζε ότι το επίπεδο οργάνωσης ή αποδιοργάνωσης στον τόπο του εγκλήματος αποκαλύπτει πληροφορίες για το επίπεδο της ευστροφίας, ευελιξίας και ελέγχου που διακρίνει τον εγκληματία ως ιδιουσυγκρασία σε ολόκληρο το φάσμα των δραστηριοτήτων του. Βασισμένη σε αυτές τις επιστημονικές θεωρίες, μεγάλη συμβολή είχε η «Σχολή του Σικάγο» τον 20^ο αιώνα. Ανέπτυξε μια περιβαλλοντική προσέγγιση του εγκληματολογικού φαινομένου, μελετώντας τη σημασία της επίδρασης του τοπικού περιβάλλοντος στην εκδήλωση της εγκληματικής συμπεριφοράς, μέσω μιας πολιτικής πρόληψης του εγκλήματος που βασιζόταν στον εντοπισμό των παθογόνων κοινωνικών καταστάσεων. Αυτό σημαίνει ότι τα κοινωνικά προβλήματα που συνδέονταν με την εγκληματική συμπεριφορά αντιμετωπιζόνταν ως μια κοινωνική ασθένεια, ταυτίζοντας με αυτόν τον τρόπο την κοινωνική και αντεγκληματική πολιτική ως ένα είδος ιατρικής παρέμβασης της οποίας απώτερος σκοπός ήταν η κοινωνική θεραπεία και η βελτίωση των κοινωνικών φαινομένων.

Η χρήση, ωστόσο, των μεθόδων που χρησιμοποιούνται για τη διάπραξη ενός εγκλήματος, αλλάζουν διαρκώς, λόγω της συνεχόμενης εξέλιξης της τεχνολογίας. Συνήθως, οι λόγοι που προβάλλονται για την αύξηση της οικονομικής εγκληματικότητας είναι η ανεργία, ο υπερπληθυσμός και ο αναλφαβητισμός, ευαισθητοποιώντας με αυτόν τον τρόπο τους πολίτες, οι οποίοι μιλούν με ένταση για την εγκληματικότητα, όπως και για τον ανεπαρκή εξοπλισμό της αστυνομίας. Στο βιβλίο *Ψυχολογία της Τρομοκρατίας* αναφέρεται χαρακτηριστικά πως η τρομοκρατία και γενικότερα η τρομοκρατική δραστηριότητα απαιτεί την αφοσίωση, την οργάνωση και πολύ συχνά τον ιδεολογικό φανατισμό. Επίσης, οι τρομοκράτες οι οποίοι διαπράττουν οικονομικά εγκλήματα, πέραν των λόγων που αναφέρθηκαν προηγουμένως, συνδέονται σε ένα μεγάλο επίπεδο με την ψυχοπάθεια και συγκεκριμένα με χαρακτηριστικά όπως είναι η αντικοινωνική βία – η οποία επιστημονικά ερμηνεύεται ως η απόκλιση από την κατάσταση ευημερίας των άλλων ανθρώπων – η έλλειψη ενοχών και τύψεων, αλλά και η έλλειψη της εξωτερικής ανάθεσης.

Οικονομικό έγκλημα στη διεθνή σκηνή

Στις Ηνωμένες Πολιτείες, ο νόμος για τον έλεγχο του οργανωμένου εγκλήματος ορίζει το οργανωμένο έγκλημα ως «παράνομη και εξαιρετικά οργανωμένη δραστηριότητα».

Η Θράκη μας

Στρατιωτικό Εμβατήριο

Μελοποίηση-ενορχήστρωση
Ανχης ε.α. (ΜΣ) Ιπποκράτης Αθανασιάδης

Η ιστορία του εμβατηρίου

Οι αρχαίοι Έλληνες ποιητές συνέδεαν άμεσα τη μουσική με τη γενναιότητα, διότι πίστευαν ότι μέσω αυτής αναπτύσσονται όχι μόνο ο χαρακτήρας ενός νέου αλλά και η αρετή του πολεμιστή. Από τις διηγήσεις αρχαίων συγγραφέων φαίνεται κατά τον πλέον εύγλωττο τρόπο, ότι ο χορός και η μουσική κατείχαν μια πολύ σπουδαία θέση στη συνείδηση των αρχαίων Ελλήνων, δεδομένου ότι όλες οι εκπαιδευτικές διαδικασίες, που είχαν ως απώτερο σκοπό την πολεμική προετοιμασία, τελείωναν πάντα με την πραγματοποίηση χορών που συνοδεύονταν από το κατάλληλο είδος μουσικής. Στην Αρχαία Ελλάδα, το εμβατήριο εκφραζόταν από τον όρο «*προς ρυθμόν εμβαίνειν*», συμβάλλοντας αποτελεσματικά στην έξαψη του πολεμικού μένους των μαχητών και στην εξύψωση του ηθικού τους.

Για τον λόγο αυτό, ήταν μεγάλη η έκπληξη και η συγκίνησή μου όταν το 1991, υπηρετώντας στη Στρατιωτική Διοίκηση Αθηνών (ΣΔΑ), έλαβα μια επιστολή από τον Στρατιωτικό Διοικητή του Δ΄ Σώματος Στρατού, Αντιστράτηγο Χρήστο Μουστάκη, που με ενημέρωνε πως το Δ΄ Σώμα Στρατού, θέλοντας να τιμήσει τους Θρακιώτες, τους αγώνες τους και τον πατριωτισμό τους, αποφάσισε να μου αναθέσει προσωπικά τη μελοποίηση ενός δημώδους θρακιώτικου στίχου, με σκοπό να το μετατρέψω σε στρατιωτικό εμβατήριο.

Από την επόμενη κιόλας μέρα, ξεκίνησα σταδιακά να μελετώ τους στίχους, ώστε τα μελωδικά στοιχεία που θα προσάρμοζα πάνω τους, να έφεραν την καλύτερη

δυνατή μορφή για την οριστική φόρμα του εμβατηρίου και όλα αυτά σε συνδυασμό πάντα με την ενορχήστρωση· διαδικασία εξίσου σημαντική για την επίτευξη ενός άρτιου μουσικού αποτελέσματος.

«Στης Θράκη μας τ' απάτητα βουνά,

που η δόξα βασιλεύει,

στοις Μεταξάδες εκεί ψηλά

το θρόνο έχει η λευτεριά.

Θρακιώτες και Θρακιώτισσες

για τέτοια ένδοξη Πατρίδα

για σας παιδιά, το αίμα μας

θα χύσουμε ως την στερνή ρανίδα.

Η Θράκη μας το έδειξε

και πάλι θα το δείξει,

πως θα 'ναι πάντα ελεύθερη

και δεν θα υποκύψει».

Οι στίχοι αντικατοπτρίζουν τη θέληση τόσο των Θρακιωτών όσο και των στρατευμάτων μας για την υπεράσπιση των πάτριων εδαφών μέχρι την τελευταία ρανίδα του αίματός τους.

Το κύκνειο άσμα ενός πολεμιστή

Αντγος ε.α. Παναγιώτης Πανταζής, Επιτίμος Β' Υπαρχηγός ΓΕΣ

Έχει περιέλθει στην κατοχή μου ένα υπέροχο βιβλίο με τον τίτλο ΑΠΟ ΤΟ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟΝ*. Το βιβλίο αυτό μου έκανε την τιμή να μου το δωρίσει ο φίλος μου Υποστράτηγος (Ιατρός Καρδιολόγος) κ. Γρηγόριος Σκαμπαρδώνης.

Το βιβλίο αναφέρεται στον νικηφόρο, για τον Ελληνικό Στρατό, Ελληνοβουλγαρικό Πόλεμο του 1913 και έχει γραφεί το 1914 από τον Ιεροκλήρυκα και μοναδικό Ιερέα της V Μερραρχίας, Πρεσβύτερο Δημήτριο Καλλίμαχο, ο οποίος ήταν Έλληνας εξ Αιγύπτου και είχε έλθει να υπηρετήσει την πατρώα γη, ως εθελοντής.

Η V Μερραρχία, κατά τη διεξαγωγή του πολέμου αυτού, επιτέθηκε –μαζί με τις II, III, IV και X Μερραρχίες– κατά της τοποθεσίας του Κιλκίς, την οποία κατείχαν οι Βουλγαροί από το 1912, με το πέρας του Πρώτου Βαλκανικού Πολέμου, την είχαν οχυρώσει σύμφωνα με τις σύγχρονες περί οχυρωματικής αντιλήψεις της εποχής εκείνης και τη θεωρούσαν απόρθητη.

Ο ανωτέρω Πρεσβύτερος υπηρετούσε στο Επιτελείο της V Μερραρχίας και, ως εκ της θέσεως και των καθηκόντων του, παρακολούθησε την εξέλιξη του πολέμου αυτού, απ' αρχής μέχρι τέλους, τόσο από την υψηλή θέση του Επιτελείου της Μερραρχίας όσο και από την κατώτερη θέση του Στρατιώτη του Στρατιώτη ο οποίος, με το απαράμιλλο ηθικό του, τον ασύληπτο πατριωτισμό του, την ασύγκριτη ψυχική αντοχή του, τη γρανιτώδη θέληση και την πίστη του για τη Νίκη, τον άφθαστο ηρωισμό του και τον ασίγαστο πόθο για δικαιοσύνη, απετέλεσε τη βασική κινητήρια δύναμη, η οποία πραγματοποιεί τον ανυπέρβλητο άθλο του πολέμου αυτού, να κατισχύσει, να συντρίψει και να ταπεινώσει τον Βουλγαρικό Στρατό, τους «Πρώσους της Ανατολής», και να ολοκληρώσει, να εδραιώσει και να κατοχυρώσει τα απαράγραπτα και απαρασάλευτα Εθνικά μας Δίκαια επί της Μακεδονίας μας.

*Ολόκληρος ο τίτλος του βιβλίου: Η Εποποιία του Ελληνοβουλγαρικού Πολέμου (Από το Στρατόπεδο).

Θα μπορούσα να ξεδιπλώσω πολλές ηρωικές πτυχές που, με τόση γλαφυρότητα και παραστατικότητα, αναφέρονται από τον Συγγραφέα στο βιβλίο του. Θα αρκεσθώ, όμως, μόνο σε μία:

Μετά την κατάληψη του Κιλκίς, ο Συγγραφέας –σαν Ιερέας που ήταν– του ανατέθηκε το θλιβερό έργο της ταφής των νεκρών. «Το τίμημα ήταν βαρύ» για την κατάληψη του Κιλκίς και του Λαχανά. Οι απώλειες ανήλθαν σε 8.828 νεκρούς και τραυματίες. Στους νεκρούς συμπεριλαμβάνονταν και τέσσερις Διοικητές Συνταγμάτων, οι οποίοι προκειμένου να εμφυσήσουν το θάρρος και την τόλμη στους στρατιώτες τους, έμπαιναν στην πρώτη γραμμή της επίθεσης, κρατώντας τη Σημαία του Συντάγματός τους!!!

Στη τσέπη του χιτωνίου ενός νεκρού Ρουμελιώτη Στρατιώτη βρήκε ένα ματωμένο γράμμα που απευθυνόταν στη γυναίκα του, γραμμένο στο ρουμελιώτικο γλωσσικό ιδίωμα. Το γράμμα αυτό, το διάβασε με ανείπωτη συγκίνηση και έγραφε τα εξής:

«Έτσι τώρα δύο μέρες, αγαπημένα μου βασιλικούλα, που κάμωμε πόλεμο με αυτά τα ποηόσκυλα· μας βάρανε πολύ με ουβίεις, χάθηκαν πουλιά πρεσία θκά μας· παγκί· η Γιάνς, τον πήρε ουβίδα του κεράλι· τώρα περιμένω σε μία ρεματιά, να ξαποστασούν λιγούλακι και οι γράφου· βασιλικούλα οι χάνου για την Πατρίδα· αυτό το χουριό που θέλωμ να πάρουμ του λην Κιλκίδα κε λην ηως το μονοκάρη θα ηλξ στο έμα· έχο ένα έσσημα ηως κεγώ θα ήνω να φάγο κούμαρα, να βρω το ποηούλημ, αλα να μη κλάγο βασιλικούλαμ· άμα ήνε για τη Πατρίδα δάκρια δεν έχ· κλάματα μονάχα για όσους φορούν στο στρόμα· θυμάσε τι έλεγε κι Μάτρουσ του Παπούλ για ταγέκες το παλιό κερό στη Σηάρτ ή τας ή επιτάς· κλάματα σε θέλω· υτροπήσ πράματα να σκούζτε για μας εδó τοβουλγαροχτόν, εχδικτάδες υτη κι για ούιες τσατιμές που έπραξαν σταδέηρια μας Μακεδόνοι· μόνο ένα κερί στην Αγία Παρασκευή φτάνι· για διαθήκ ηνε τα πρεσάκια μας· άμα μεγαλώου να ηαν κητά στο πόλεμο, στη Πόλι με του βουλγαροκτόνου βασιλιά μας· να μηηονέου τον τάρουμ με έμα· οι φίλό βασιλικούλαμ πολύ· για χαρά για τη Πατρίδα.

Απο ρέμα Κιλκίδας Αντρέας>>.

ΕΙΠΑΝ & ΓΡΑΦΤΗΚΑΝ...

29 Μαΐου 1453

Ἐὰν ἀποφράδα ἡμέρα εἶναι ἡ 29^η Μαΐου 1453, ἀφοῦ «ἡ πόλις τῶν πόλεων», ἔπεσε στὰ χέρια τῶν Τούρκων, ἐξίσου σημαντικὴ εἶναι καὶ ἡ 13^η Ἀπριλίου 1204, ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποία ἡ Πόλη κατακτήθηκε ἀπὸ τοὺς Σταυροφόρους καὶ τοὺς Φράγκους.

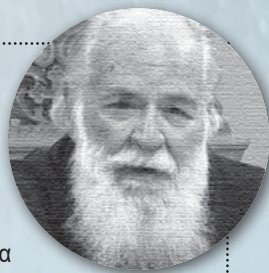
...Ὁ ἀνομολόγητος στόχος τῶν Σταυροφοριῶν ἦταν ἡ κυριαρχία στὴν Ἀνατολή. Τὸ πνεῦμα, οἱ στόχοι καὶ ἡ κινητήριος δύναμή τους ἦταν ἡ ἐνοποίηση Δύσης καὶ Ἀνατολῆς, ἡ πραγμάτωση μίας ὑπὲρ-ἐνωμένης Εὐρώπης ὑπὸ τὸ σκῆπτρο τῆς Φραγκοσύνης. Αὐτὸς ἦταν ὁ στόχος τόσο τῆς θρησκευτικῆς ὅσο καὶ τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας τους. Τὸ ἴδιο σχέδιο θὰ ἐπαναληφθεῖ ἀπὸ τὸν Μέγα Ναπολέοντα στὰ τέλη τοῦ 18^{ου} καὶ στὶς ἀρχὲς τοῦ 19^{ου} αἰῶνα. Κι αὐτὸ τὸ ὄραμα τῆς ἐνωμένης Εὐρώπης ἔγινε πραγματικότητα σήμερα μὲ τὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἑνωσι.

...Σήμερα εἶναι πλέον ξεκαθαρισμένο πῶς ἡ ἐκτροπὴ τῆς σταυροφορίας πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολη ἦταν σκόπιμη. Κι αὐτὸ φαίνεται ἀπὸ τὸ γεγονὸς πῶς, ὅταν καταλαμβάνεται ἡ Πόλη, ἡ καταστροφὴ εἶναι πλήρης. Τὰ ἐγκλήματα τῶν χριστιανῶν τῆς Δύσεως ἦταν τρομακτικά, σὲ σημεῖο πού, ὅπως λένε οἱ ἱστορικοί, δὲν μποροῦν νὰ συγκριθοῦν μὲ ὅσα ἔκαναν ἀργότερα οἱ Μουσουλμάνοι.

...Οἱ Βυζαντινοὶ ἀντιλαμβάνονται τί σημαίνει Φραγκιά. Δημιουργοῦνται δύο παρατάξεις, ἡ ἀνατολικὴ παράταξη, αὐτοὶ πού εἶχαν πλέον κατανοήσει ὅτι δυστυχῶς δυνατότητα φιλίας μὲ τὴ Δύση δὲν μπορεῖ νὰ υπάρξει, καὶ ἡ δυτικὴ παράταξη, ἐκεῖνοι πού καὶ μετὰ τὸ Σχίσμα ἐπέμεναν στὴ συνεργασία μὲ τὴν ὁποιαδήποτε Δύση. Ἀρχίζει λοιπὸν ὁ διχασμός.

...Σήμερα ἀναδύεται καὶ πάλι τὸ φάσμα τοῦ 1204· αὐτὸ τὸ πνεῦμα δὲν νικήθηκε ποτέ, δὲν πέθανε. Ἐπιβιώνει μὲ τοὺς δυτικόφρονες εὐρωπαϊστὲς ὁποιασδήποτε μορφῆς, πού ἐμφανίζονται στὸ προσκήνιο. Ἡ διαδικασία τοῦ ἐκδυτικισμοῦ μας συνεχίζεται. Ὁ στόχος ἦταν τὸ σβῆσιμο τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Νέας Ῥώμης, διότι ἂν δὲν γινόταν αὐτό, ἡ αὐτοκρατορία τῆς Ἑνωμένης Εὐρώπης δὲν θὰ μπορούσε νὰ γίνῃ πραγματικότητα. Στόχος ἦταν καὶ εἶναι ὁ ἐξευρωπαϊσμός, ἡ αὐτοπαράδοσή μας δηλαδὴ στὰ δυτικὰ μοντέλα, στὰ δυτικὰ πρότυπα.

Ἡ Δύση ὅμως ἄλλαξε; Ἡ Εὐρώπη ἄλλαξε; Ὑπάρχει μία μόνιμη ἀρνητικὴ στάση, ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ τὸν 18^ο αἰῶνα. Ἡ εὐρωπαϊκὴ αἰχμαλωσία τῆς παιδείας μας καὶ τῆς πολιτικῆς μᾶς δείχνει ὅτι εἰσήλαθαμε σὲ μία τρίτη ἄλωση, πού εἶναι συνέχεια τῆς ἀλώσεως τοῦ 1204. Τὸ 1453 εἴχαμε τὶς ψυχικὲς δυνάμεις καὶ τὰ συνειδησιακὰ ἀποθέματα, τὸ φρόνημα –ὅπως λένε ἐκκλησιαστικά– νὰ ὑπερβῶμε τὴν κατάσταση. Σήμερα φαίνεται πῶς οἱ περισσότεροι

δὲν τὰ διαθέτουμε. Δόξα στὸ Θεό, ἡ μαγιά μένει· μένει ἡ πλατιὰ λαϊκὴ βάση καὶ συνεχῶς ἀποδεικνύεται αὐτὸ πού τὸ λέμε πολλές φορές, ὅτι ὁ λαὸς μας προηγεῖται τῆς ἡγεσίας του. Ἐμεῖς ἔχουμε τὴν ἐσωτερικὴ ἐλευθερία καὶ γι' αὐτὸ τὸν λόγο ὑπάρχουν ὀριακὲς στιγμὲς μέσα στὴν πορεία μας, ὅπου δὲν ὑπακούμε στὰ κόμματα καὶ στὴν ἡγεσία μας. Δὲν ὑπακούμε ἀκόμη καὶ στὴν ἐκκλησιαστικὴ ἡγεσία, ὅταν δὲ μᾶς διδάσκει τὸν νόμο τοῦ Χριστοῦ μας καὶ δὲν συνεχίζει τὸ κήρυγμα τῶν Ἁγίων Πατέρων.

Σὲ μᾶς δὲν περνᾶνε τὰ πάντα μέσα ἀπὸ τὴ λογικὴ, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἐνοποιημένη καὶ ἐνωμένη ὑπαρξὴ τοῦ ἀνθρώπου. Σὲ μᾶς πορεύεται ἡ λογικὴ μαζὶ μὲ τὴν καρδιά ὄχι ὡς συναίσθημα. Ἡ καρδιά εἶναι ὁ χώρος ὅπου λειτουργεῖ ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ. Γιὰ μᾶς ἡ καρδιά εἶναι τὸ κέντρο τῆς ὑπάρξεως, ἐκεῖ μέσα σώζεται, ἢ ἐκεῖ μέσα χάνεται ὁ ἄνθρωπος. Αὐτὴ λοιπὸν ἡ ὀλοκληρωμένη παρουσία καὶ ἔκφραση τοῦ Ἑλληνα, τοῦ ἀνθρώπου, δὲ μπορεῖ νὰ γίνῃ κατανοητὴ στὴ Δύση.

Στόχος τῶν Δυτικῶν –καὶ τῶν Παπικῶν συμπεριλαμβανομένων– συνεχίζεται νὰ εἶναι ἡ ἀποσύνδεση τῆς Ὀρθοδοξίας ἀπὸ τὸν Ἑλληνισμό· αὐτὸ σημαίνει χωρισμός Ἐκκλησίας – Πολιτείας. Ὁ χωρισμὸς γιὰ τὸν ὁποῖον γίνονται κατὰ καιροὺς λόγος, δὲν σημαίνει διοικητικὸ χωρισμὸ, διότι αὐτὸς ὑπάρχει καὶ καθορίζεται νομικά. Θέλουν τὴν ἀποσύνδεση τῆς Ὀρθοδοξίας ἀπὸ ὅλες τὶς δομές, ἀπὸ ὅλους τοὺς θεσμούς, ἀπὸ ὅλες τὶς περιπτώσεις τοῦ ἐθνικοῦ μας βίου. Σήμερα λοιπὸν ὑπάρχει ἀπειλὴ ἀλώσεως τῆς ψυχῆς, διότι τὰ σύνορά μας πλέον δὲν εἶναι γεωγραφικά. Αὐτοπαραδοθήκαμε στὴν εὐρύτερη αὐτὴ ἔνωση πού λέγεται Ἑνωμένη Εὐρώπη καὶ στὴ Νέα Ἐποχὴ καὶ στὴ Νέα Τάξη Πραγμάτων. Τὰ σύνορά μας ὅμως συνεχίζουν νὰ εἶναι μέσα στὴν ψυχὴ μας. Ἐκεῖ ζεῖ καὶ ἐπιβιώνει ὁ Ἑλληνισμός, ὁ Ἑλληνορθόδοξος ἄνθρωπος κι ἐκεῖ χάνεται. Ἡ νεολαία μας, ἡ νεολαία τῆς Κύπρου καὶ οἱ συνειδητοποιημένοι Χριστιανοὶ ἀποδεικνύουν ὅτι δὲν χάθηκαν ὅλα, καὶ δὲν χάθηκαν ὅλα γιὰ τὴν δὲν χάθηκε ἡ οἰκογένεια. Ἐμεῖς, ὡς Ἑλληνας καὶ ὡς Ὀρθόδοξοι, σώζουμε ἀκόμα τὴν οἰκογένεια. Συνεχίζουμε νὰ ζοῦμε «ἐν Χριστῷ». Ὁ Θεὸς εἶθε νὰ μᾶς δίνει δύναμη, νὰ κραταίωνει τοὺς ποιμενάρχες μας, νὰ κραταίωνει τὸν κληρὸ, τοὺς ἐκπαιδευτικούς, τοὺς γονεῖς, ὥστε νὰ κρατήσουμε ὀρθὸ αὐτὸν τὸν τόπο, τὴν Ἑλλάδα τῶν ἁγίων καὶ τῶν ἡρώων.¹

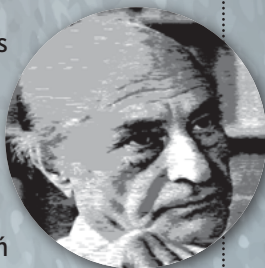
**Πρωτοπρεσβυτέρου π. Γεωργίου Μεταλλνοῦ (1940-2019),
Διδάκτορα Θεολογίας Παν/μίου Ἀθηνῶν
καὶ Ἱστορίας καὶ Φιλοσοφίας Παν/μίου Κολωνίας.**

¹ Ἀναδημοσίευση στὶς 28 Μαΐου 2024, στὴν ἱστοσελίδα τῆς Ι.Μ. Μόρφου, ἀπομαγνητοφωνημένων ἀποσπασμάτων ἀπὸ τὴν ομιλία του στὸν Ι.Ν. Ἁγίου Θεράποντα Μυτιλήνης στὶς 23 Ἀπριλίου 2004, μὲ τὴ συμπλήρωση 800 χρόνων ἀπὸ τὴν πρώτη ἄλωση τῆς Κωνσταντινούπολης τὸ 1204 καὶ 950 χρόνων ἀπὸ τὸ Σχίσμα τοῦ 1054. (Πηγή: http://users.uoa.gr/~nektar/orthodoxy/tributes/gewrgios_metalhnos/from_first_to_third_fall.html).

Μία ακόμα άποψη...

Κάποτε θα ερχόταν η στιγμή για την Ευρώπη να συνειδητοποιήσει τις ρίζες της, αφού δεν μπορεί να υπάρξει σαν αυτόνομη μονάδα, χωρίς κάποιο θεωρητικό υπόβαθρο. Αλλά και για την Ελλάδα η στιγμή να αποφασίσει, αν θα μείνει απομονωμένη στις δικές της αξίες ή θα ενταχθεί σε ένα ευρύτερο σύνολο, με οφέλη πρακτικής φύσεως, αναμφισβήτητα, αλλά και με τον κίνδυνο να αλλοιωθεί η φυσιογνωμία της. Από αυτή την άποψη, το ομολογώ, είμαι απομονωτικός. Μια ζωή ολόκληρη αγωνίστηκα γι' αυτό που λέμε «Ελληνικότητα» και που δεν είναι τίποτα άλλο παρά ένας τρόπος να βλέπεις και να αισθάνεσαι τα πράγματα, είτε στην κλίμακα τη μεγάλη είτε στην ταπεινή. Θέλω να πω είτε σε ένα Παρθενώνα είτε σε ένα λυχνάρι. Το παν είναι η ευγένεια, η ποιότητα, σε αντίθεση με το μέγεθος και την ποσότητα που χαρακτηρίζουν τη Δύση, γιατί εκεί βρίσκεται η διαφορά.

Οι Ευρωπαίοι αντλήσανε από τις ελληνικές αξίες, για να φτάσουν στην Αναγέννηση, αλλά η Αναγέννηση η δική τους είναι κάτι πολύ διαφορετικό από αυτό που θα μπορούσαμε να είχαμε κάνει εμείς, εάν δεν μας σταματούσε η τουρκοκρατία. Το βλέπουμε αυτό στην ταπεινή κλίμακα, τη μόνη άλλωστε όπου μπορούσαμε ακόμα να εκδηλωνόμαστε, από την άποψη ότι μια εσωτερική αυλή νησιώτικου σπιτιού, κατά την ταπεινή μου γνώμη, ή ένας περίβολος μοναστηριού, είναι, σαν αντίληψη εννοώ, πολύ πιο κοντά στο πνεύμα που έκανε τους Παρθενώνες και τις θεομήτρες παρά όλες οι κολώνες και οι μετόπες των ευρωπαϊκών ανακτόρων, που σημαίνει ότι, αν συνέχισε κάποιος την αισθαντικότητα την ελληνική και τη διατήρησε, είναι αποκλειστικά ο λαϊκός μας πολιτισμός. Μόνον που κι αυτός στις ημέρες μας κινδυνεύει. Οι αστοί στην πλειοψηφία τους, βέβαια υπήρξαν και εξαιρέσεις, μιμήθηκαν τους Ευρωπαίους, δηλαδή την παραποιημένη αίσθηση της Ελληνικότητας και στη συνέχεια οι ανερχόμενοι από τον λαό μιμήθηκαν τους αστούς. Έτσι, φτάσαμε σ' ένα σημείο που αναρωτιέται κανείς σε τι πιο μπορεί να ωφελεί η απομόνωση, τι πάει να προστατεύσει και, με κίνδυνο να φανώ αντιφατικός, οδηγούμαι στο άλλο άκρο: λέω μήπως είναι σωφρονέστερον να μην αντιταχούμε στον ρου της ιστορίας. Μήπως μια διαφορετική στρατηγική θα μας βοηθούσε να διακριθούμε από έναν άλλο δρόμο. Ο ελληνισμός έδειξε ανέκαθεν μια καταπληκτική ικανότητα να αφομοιώνει, να προσαρμόζεται και να δραστηριοποιείται μέσα στα ξένα σύνολα. Έχουμε μια πλειάδα Ελλήνων που διακρίθηκαν την εποχή της διασποράς στα μεγάλα κέντρα του Εξωτερικού, και στην Ευρώπη και στην Ανατολή. Και τότε αυτά; Την εποχή που η Ευρώπη ήταν στην ακμή της και τα κράτη ήταν ισχυρά και σκληρά. Πόσο μάλλον σήμερα που, όπως και να το κάνουμε, είναι γηρασμένα είναι εξασθενημένα και θα έλεγα ότι έχουν ανάγκη από το σφρίγος νεοτέρων λαών. Αυτό με κάνει, λοιπόν, να κατασυχάζω μέσα μου τον αισθηματία Έλληνα που κρύβω και να σκέπτομαι ότι ίσως είναι πιο σωστό να μη φοβηθούμε τη σύγκριση και την άμιλλα, αλλά να προχωρήσουμε, φυσικά πάντοτε με την προοπτική να διακριθούμε στην ποιότητα που σημαίνει στο πνεύμα. Γι' αυτό επιμένω πολύ στο θέμα της παιδείας. Χρειαζόμαστε παιδεία σοβαρή, βαθιά, όχι αυτή την τεχνική που ξυπάζει στις μέρες μας, γιατί μόνο μ' αυτή θα μπορέσουμε και να διακριθούμε και να πορευθούμε σ' ένα καινούργιο δρόμο αλλά και να διατηρήσουμε τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της φυσιογνωμίας μας.

Απομαγνητοφώνηση ομιλίας του Οδυσσέα Ελύτη (1911-1996), Ποιητή, Λογοτέχνη, Βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας 1979. (Πηγή: energia.gr)

ΕΙΔΑΝ...

Όταν έλιωσαν τα χιόνια...

Σώματα νεκρών στην Κλεισούρα

Το γλυπτό του Πέτρου Παπαβασιλείου

...Όταν έλιωναν τα χιόνια στα πεδία των μαχών, αποκαλύπτονταν εικόνες φρίκης. προχωρημένης πολεμικής βαρβαρότητας, αλλά και συγκίνησης από τους συμβολισμούς της μοίρας, αφήνοντας τους αντιπάλους αγκαλιασμένους, πριν αφήσουν την τελευταία τους πνοή.

Όταν έλιωσαν τα χιόνια, βρέθηκαν Ιταλοί στρατιώτες δεμένοι με αλυσίδες πάνω στα πολυβόλα τους. Είναι προφανές ότι οι αξιωματικοί, φοβούμενοι πως οι Ιταλοί στρατιώτες θα λιποτακτούσαν ή θα αυτομολούσαν, τους έδεσαν. Αυτή η βάρβαρη αντιμετώπιση είχε ως αποτέλεσμα τον βέβαιο θάνατο αυτών των ανθρώπων είτε κατά την εξέλιξη της μάχης, αφού αποτελούσαν ακίνητους στόχους, είτε από την κακοκαιρία, εγκαταλελειμμένοι από όλους. Τους έδεσαν με τον θάνατο, τους δολοφόνησαν, επειδή δεν μπορούσαν να αντιμετωπίσουν τον ελληνικό στρατό.

Εκείνο, όμως, που προκαλεί βαθιά συγκίνηση, είναι το γεγονός ότι όταν έλιωσαν τα χιόνια, βρέθηκαν Έλληνες και Ιταλοί στρατιώτες με τον οπλισμό τους πεθαμένοι αγκαλιά. Σε ένα υπερβατικό επίπεδο συμβολισμού, αυτή η εικόνα μπορεί να ιδωθεί ως έμπρακτη αποδοκιμασία του πολέμου. Στο τέλος του εκ του συστάδην αγώνα, όταν έχουν εξαντληθεί όλα τα σωματικά και ψυχικά αποθέματα, όταν κάθε ικμάδα σωματικής ρώμης έχει χαθεί, όταν έχουν υπηρετήσει την αφοσίωση που όφειλαν στην πατρίδα τους, πέφτουν νεκροί αγκαλιασμένοι και συμφιλιωμένοι τη στιγμή του θανάτου τους. [...] Μήπως οι σκηνές αυτές αποτελούν μία παρακλητική κραυγή για να μην ξαναγίνει πόλεμος, για να μην ανέλθει ποτέ στην εξουσία κάποιος, που θα προκαλέσει ένα νέο αιματοκύλισμα των λαών;

Ήταν και συνεχίζει να είναι αυτό το αγκάλιασμα, το πιο πικρό μήνυμα προς εκείνους που αναλαμβάνουν την ευθύνη διακυβέρνησης μιας χώρας, πως δεν έχουν το δικαίωμα να δημιουργούν εχθρούς και να προκαλούν πολέμους, προκειμένου να ικανοποιούν τα κτηνώδη ένστικτά τους, οδηγώντας την άλκιμη νεολαία στη λαιμητόμο των κατακτητικών τους σχεδίων. Αμέτρητα γιατί, που μένουν αναπάντητα στις μέρες μας, προκαλεί αυτό το αγκάλιασμα. Γιατί οι κατακτητικοί πόλεμοι, γιατί εκείνος ο φρικτός πόλεμος, γιατί να χαθούν τόσα παιδιά; Γιατί, γιατί...

Αυτά τα συναισθήματα πλημμύρισαν την καρδιά του Πέτρου Παπαβασιλείου, όταν, κατά τη συζήτησή μας για όσα διαδραματίστηκαν στο μέτωπο, αναφερθήκαμε και στο γεγονός αυτό. Πρόκειται για ένα ζωγράφο από τους σημαντικότερους της εποχής, ο οποίος τιμά την Ελλάδα στο εξωτερικό. Στο καλλιτεχνικό τυπογραφείο του έχουν τυπωθεί έργα ζωγράφων παγκοσμίου φήμης, όπως του Πικάσο, του Νταλί, του Ντε Κίρικο. Στην παράκλησή του να δεχτούμε να φιλοτεχνήσει ένα πίνακα με τους δύο στρατιώτες πεθαμένους αγκαλιά, που κοσμήει το οπισθόφυλλο του βιβλίου, δεν ήταν δυνατόν να αρνηθούμε. Η απεικόνιση αυτή ζωντανεύει την άρνηση στον πόλεμο, τονίζει την ανάγκη ειρηνικής συνύπαρξης των λαών, βροντοφωνάζει εις το διηνεκές ένα ΟΧΙ στους παρανοϊκούς πολεμοχαρείς ηγέτες.

Από το βιβλίο του Γεωργίου Ι. Σουρλά, **ΟΙ ΗΡΩΕΣ ΤΟΥ 1940 ΠΕΡΙΜΕΝΟΥΝ**, Εκδόσεις ΓΕΣ/ΔΙΣ, σ. 49, 50.

ΔΕΝ ΞΕΧΝΩ...

ΚΥΠΡΟΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ-ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1974

Είναι γνωστό ότι η συλλογική μνήμη δεν είναι κάτι δεδομένο, αλλά αναδημιουργείται συνεχώς μέσα από το πρίσμα του εκάστοτε παρόντος. Με τη διαρκή ανασυγκρότηση της συλλογικής μνήμης κάθε έθνους, κάθε λαός διαμορφώνει την πολιτισμική του ταυτότητα, ανάγεται στο παρελθόν αναζητώντας τη γενεαλογία του και την εθνική του αυτογνωσία. Αλλά και κάθε άτομο μέσα από αυτή προσδιορίζει τον εαυτό του, αφού δεν μπορεί να σκεφθεί το παρελθόν του παρά σε αναφορά με τα ιστορικά βιώματα και την πολιτιστική κληρονομιά του έθνους του.

Η βίαιη εξάλειψη της συλλογικής μνήμης, η εσκεμμένη κονιορτοποίηση του ιστορικού παρελθόντος, η σύληση και η λεηλασία της πολιτιστικής κληρονομιάς του Άλλου αποσκοπούν στη διάλυση των δεσμών αλληλεγγύης της εθνικής κοινότητας και εξυπηρετούν πολιτικές πολιτισμικές γενοκτονίας και εθνοκάθαρσης. Από την άλλη πλευρά, η απώθηση μιας τραυματικής ιστορικής εμπειρίας, όπως αυτή της καταστροφής και της εμπορευματοποίησης των μνημείων της κατεχόμενης Κύπρου, οδηγεί συχνά στη συγκάλυψη του τραυματικού γεγονότος, επομένως στη συλλογική λήθη και τη νομιμοποίηση τετελεσμένων γεγονότων.

Η ενεργοποίηση λοιπόν της συλλογικής μνήμης, η διαρκής και συστηματική αναψηλάφηση του παρελθόντος, η επιστημονική κατάδειξη της εθνικής συνέχειας του Ελληνισμού στο σύνολό του είναι πρωταρχικό καθήκον, αλλά και αφετηρία κάθε δημιουργικής συλλογικής προσπάθειας για το παρόν και το μέλλον.

Αν όμως η συλλογική μνήμη είναι ρευστή, απεναντίας είναι δεδομένη πραγματικότητα η ενότητα του Ελληνισμού και η κοινή πολιτιστική κληρονομιά της Ελλάδας και της Κύπρου από τις απαρχές ήδη της Ιστορίας έως τις ημέρες μας.

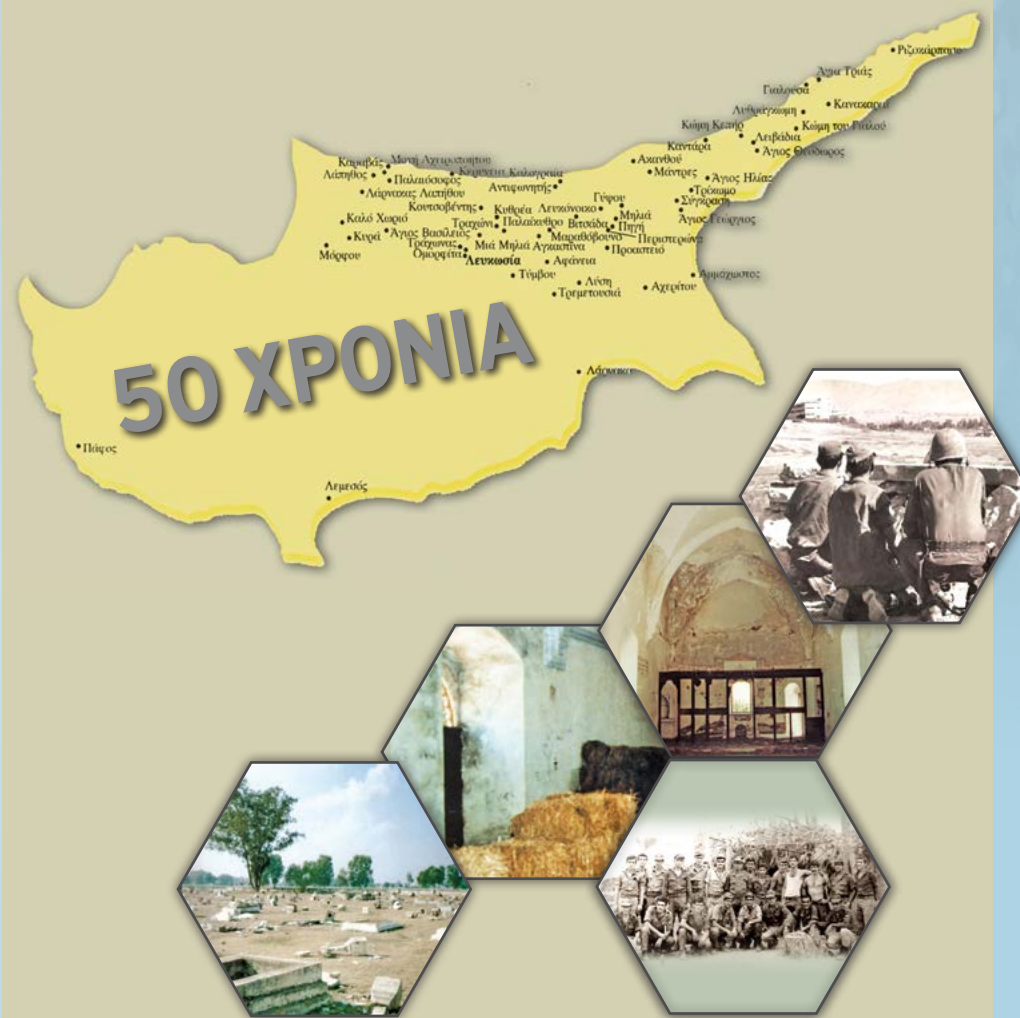
Η Βουλή των Ελλήνων ως θεματοφύλακας των δικαίων του οικουμενικού Ελληνισμού έθεσε υπό την αιγίδα της την παρούσα έκδοση θέλοντας να ευαισθητοποιήσει τη διεθνή Κοινότητα και να καταδείξει στα διεθνή κέντρα λήψης αποφάσεων τη φοβερή αδικία που εξακολουθεί να διαπράττεται από τα στρατεύματα κατοχής στη μαρτυρική Κύπρο, όχι μόνο εναντίον της ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς, αλλά και εναντίον του ευρωπαϊκού και του παγκόσμιου πολιτισμού.

Σε μια εποχή που η νομική κατοχύρωση της ιδιαιτερότητας και ποικιλομορφίας, ο σεβασμός της ταυτότητας του Άλλου και ο ακώλυτος διάλογος μεταξύ των πολιτισμών όλης της υπηλίου αποτελούν κοινό τόπο, αλλά και αρχή δράσης των διεθνών οργανισμών, όπως αποδεικνύει μεταξύ άλλων η Οικουμενική Διακήρυξη για τη Δημοκρατία

της Παγκόσμιας Διακοινοβουλευτικής Ένωσης, η εξακολούθηση της λεηλασίας της πολιτιστικής φυσιογνωμίας του κυπριακού Ελληνισμού και η κατοχή και βεβήλωση των καλλιτεχνικών δημιουργημάτων της Κύπρου συνιστά κατάφωρη παραβίαση του Διεθνούς Δικαίου και ωμή καταπάτηση των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ο εντοπισμός, η διάσωση, η διεκδίκηση και ο επαναπατρισμός των καλλιτεχνικών δημιουργημάτων της Κύπρου αποτελούν πράξεις αποκατάστασης της διεθνούς νομιμότητας, αλλά και υπέρτατο καθήκον του απανταχού Ελληνισμού, που οφείλει να γνωρίζει ότι όποιος απώλεσε το παρελθόν του απεμπόλησε αργά ή γρήγορα τον εθνικό του χαρακτήρα και την εθνική ανεξαρτησία του.

Από το Λεύκωμα ΚΥΠΡΟΣ Η λεηλασία ενός πολιτισμού, πρώτο εισαγωγικό σημείωμα Απόστολου Χρ. Κακλαμάνη, Προέδρου της Βουλής των Ελλήνων, Έκδοση Βουλή των Ελλήνων, Αθήνα 2002.

Η ιατρική ενσυναίσθηση και η επίδρασή της στη θεραπεία των ασθενών

Σχης (ΥΝ) Βασιλική Κρίκη, MSc, Προϊσταμένη Αιμοδυναμικού Εργαστηρίου & Τμήματος Επεμβατικής Ακτινολογίας, 424 ΓΣΝΕ

Ένας όρος που ακούγεται πολύ τα τελευταία χρόνια είναι η **συναισθηματική νοημοσύνη** (Emotional Intelligence) που αναφέρεται στην ικανότητα του ατόμου να αναγνωρίζει και να κατανοεί τα συναισθήματα τόσο τα δικά του όσο και των άλλων, να τα χειρίζεται αποτελεσματικά, να ακούει και να ασκεί επιρροή, να επικοινωνεί ουσιαστικά και να συνεργάζεται, καθώς και να δημιουργεί διαρκώς κίνητρα για τον εαυτό του.

Μία από τις συναισθηματικές δεξιότητες που αποτελούν την πρώτη ύλη της έννοιας, είναι η **ενσυναίσθηση** (empathy). Η συναισθηματική ταύτιση με ένα άλλο άτομο, η ικανότητα κατανόησης της θέσης του, των σκέψεών του, του συναισθήματος ή της κατάστασής του. Ο σωστός χειρισμός της διαφορετικότητας. Όχι απαραίτητα να συμπάσχεις, αλλά να κατανοείς.

Ο Η. Kohut ήταν ο πρώτος ψυχοθεραπευτής που μίλησε για ενσυναίσθηση. Μιλώντας γι' αυτήν στην τελευταία ομιλία της ζωής του, το 1981, την περιέγραψε ως «πληροφοριοδότη κινήσεων», ισχυριζόμενος πως μόνο όταν μπεις στη θέση του άλλου και καταλάβεις τα συναισθήματά του, μπορείς να τα χρησιμοποιήσεις για τον στόχο σου.

Ο Carl Rogers την ορίζει ως «τη δυνατότητα να αντιλαμβάνεται κανείς το εσωτερικό πλαίσιο αναφοράς κάποιου άλλου με ακρίβεια, με τα συναισθηματικά στοιχεία και νοήματα που ενυπάρχουν σε αυτό, σαν να ήταν εκείνος ο άλλος άνθρωπος, χωρίς όμως να ξεχάσει ποτέ το σαν».

Στην Ιατρική, η κλινική ενσυναίσθηση έχει τέσσερις εκφάνσεις:

➤ Συναισθηματική

Είναι η ικανότητα του ιατρού να φανταστεί τα συναισθήματα των ασθενών.

➤ Γνωστική

Πνευματική μορφή γνώσης των συναισθημάτων του ασθενούς.

➤ Συμπεριφοράς

Η ικανότητα να δείξει στον ασθενή ότι κατανόησε τα συναισθήματά του.

➤ Ηθική

Ύπαρξη εσωτερικών κινήτρων να συμπάσχει.

Οι Larson και Yao εμπλούτισαν τον ορισμό αυτό της κλινικής ενσυναίσθησης, προβάλλοντας την ως μια μορφή «*συναισθηματικής εργασίας*» που απαιτεί τόσο «*βαθιά υποκριτική*» ή σκόπιμη τροποποίηση των πραγματικών συναισθημάτων κάποιου, όσο και «*επιφανειακή υποκριτική*» ή σκόπιμη εμφάνιση των συναισθημάτων του ενθουσιασμού και της ανησυχίας που κάποιος δεν αισθάνεται πραγματικά. Ουσιαστικά είναι το αντίθετο της συναισθηματικής εμπλοκής, γεγονός που υποδηλώνει ότι η κλινική ενσυναίσθηση απαιτεί ευελιξία ώστε να ταιριάζει σε όλους τους ασθενείς και τις περιστάσεις.

Ο Blumgart την ονομάζει «*ουδέτερη ενσυναίσθηση*», απαιτεί ευελιξία, ενώ η υπερ-ταύτιση με τον ασθενή μπορεί να είναι απειλητική για την αντικειμενικότητα. Οι ερευνητές δε, λένε ότι μέχρι το 90% της επικοινωνίας είναι μη λεκτική. Η γλώσσα του σώματος, οι εκφράσεις του προσώπου, η οπτική επαφή, η στάση τού σώματος, ο τόνος της φωνής και η θέση μπορεί να έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην επικοινωνία. Ένας ιατρός μπορεί να αγγίξει με τον τρόπο του και να δώσει ελπίδα, να δράσει θεραπευτικά με ειλικρινές χαμόγελο και ματιά που μπορείς να εμπιστευτείς. Αυτός είναι ένας placebo γιατρός. Ένας άλλος να σε κάνει να αισθανθείς άβολα, να μην ακούει, να βιάζεται να τελειώσει την επίσκεψη και να σε κοιτά με παγερό βλέμμα. Αυτός είναι ένας nocebo γιατρός, συναισθηματικά τοξικός. Στην Ιατρική η ενσυναίσθηση λοιπόν είναι το εξαιρετικά ισχυρό εργαλείο επικοινωνίας καθώς:

➤ Ακούγοντας προσεκτικά ο γιατρός τον ασθενή, αναγνωρίζει και εκτιμά την κατάστασή του, ενισχύοντας στο μέλλον τη συνειρμική σκέψη και τον συναισθηματικό συντονισμό μαζί του (Κάτι που δεν αντικαθιστά βέβαια τη λήψη ιατρικού ιστορικού κάθε φορά και την κλινική εξέταση). Αυτό οδηγεί σε ακριβή διάγνωση και ποιοτικότερη φροντίδα.

► Ο συναισθηματικός συντονισμός, η χωρίς κριτική ακρόαση, η αίσθηση ασφάλειας και οικειότητας, αυξάνει την εμπιστοσύνη του ασθενούς, διαισθάνεται ότι ο ιατρός τον καταλαβαίνει, **αναπτύσσεται και ο αμοιβαίος σεβασμός** κι ενισχύεται η θεραπευτική αποτελεσματικότητα.

► Η ενσυναίσθηση δίνει στην άσκηση της ιατρικής τέχνης νόημα και αυξάνει την επαγγελματική ικανοποίηση. Ενισχύεται η φυσική περιέργεια για τη ζωή των ασθενών, εμπλουτίζονται οι εμπειρίες τους, ανοίγονται νέοι δρόμοι θεραπευτικής προσέγγισης, καθώς ίδιες παθήσεις θεραπεύονται με διαφορετικό τρόπο. Μπορεί βέβαια κάποιος να ρωτήσει γιατί έχει σημασία οι γιατροί να ανταποκρίνονται συναισθηματικά και να συμπεριφέρονται ενσυναισθητικά. Η απάντηση σε αυτό είναι τριπλή:

1 Πολυάριθμες μελέτες δείχνουν ότι οι ασθενείς διαισθάνονται εάν οι γιατροί είναι συναισθηματικά συντονισμένοι.

2 Οι ασθενείς εμπιστεύονται τους γιατρούς οι οποίοι ανταποκρίνονται στην αγωνία τους και δείχνουν να ανησυχούν. Η εμπιστοσύνη έχει συσχετιστεί με την καλύτερη τήρηση της θεραπείας.

3 Δεν έχει σημασία ούτε και πώς οι γιατροί ρωτάνε τους ασθενείς για τα συναισθήματά τους. Ο συναισθηματικός συντονισμός καθοδηγεί τους γιατρούς για το πότε να κάνουν ερωτήσεις, πότε να μείνουν σιωπηλοί και πότε να επαναλαμβάνουν τις οδηγίες τους.

Στη σύγχρονη άσκηση της ιατρικής, η μετακίνηση από το ιατροκεντρικό μοντέλο στον εξανθρωπισμό της ιατρικής φροντίδας, η εφαρμογή επικοινωνιακών δεξιοτήτων και ενσυναίσθησης είναι επιτακτική ανάγκη για την πρακτική της υγειονομικής περίθαλψης. Ο ασθενής δεν πρέπει ποτέ να πάψει να είναι στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος· γι' αυτό οι ιατρικές σχολές οφείλουν να υιοθετήσουν στρατηγικές ενίσχυσης της συναισθηματικής νοημοσύνης που θα οδηγήσουν σε ένα ηθικό και αποτελεσματικό σύστημα υγείας με τον ιατρό να διεκδικεί το σεβασμό που του αρμόζει.

Πρέπει όλοι να κατανοήσουμε ότι οι εργασιακοί κανόνες αλλάζουν. Κρινόμαστε και από τους ασθενείς με νέα κριτήρια: δεν μετράει μόνο πόσο έξυπνοι είμαστε ή τι είδους εκπαίδευση και πείρα διαθέτουμε, αλλά ο τρόπος με τον οποίο χειριζόμαστε τον εαυτό μας και τους συνανθρώπους μας.

Στοιχεία δράσεων που υλοποιήθηκαν Ανακατασκευή/Κατασκευή/Αναβάθμιση

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΡΓΩΝ ΣΟΑ ΣΤΗΝ ΠΕ/Δ΄ΣΣ

Κατασκευή ΣΟΑ 12 διαμερισμάτων στην Ορεστιάδα

Κατασκευή ΣΟΑ 12 διαμερισμάτων στο Διδυμότειχο

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΡΓΩΝ ΣΟΑ ΣΤΗΝ ΠΕ/ΑΣΔΕΝ

Κατασκευή 2 ξενώνων
στο Στρατόπεδο «ΔΑΣΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗ»

Κατασκευή ΣΟΑ 6 διαμερισμάτων στη ν. Τήλο

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΡΓΩΝ ΣΟΑ ΣΤΗΝ ΠΕ/ΑΣΔΥΣ

Κατασκευή ΣΟΑ 13 διαμερισμάτων στο Στρατόπεδο «ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ Β΄» στο Χαϊδάρι (Α΄ Κτήριο)

Κατασκευή ΣΟΑ 13 διαμερισμάτων στο Στρατόπεδο «ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ Β΄» στο Χαϊδάρι (Β΄ Κτήριο)

Κατασκευή ΣΟΑ 13 διαμερισμάτων
στο Στρατόπεδο «ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ Β΄» στο Χαϊδάρι
(Γ΄ Κτήριο)

Κατασκευή 9 διαμερισμάτων ΣΟΕΠΟΠ
στο Στρατόπεδο «ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ Β΄»

Κατασκευή Κτηρίου 12 διαμερισμάτων ΣΟΑ Ανωτάτων στο Στρατόπεδο «ΜΑΛΑΚΟΝΤΑ»

Κοινωνική Προσφορά

- Εκτέλεση αεροδιακομιδών

Από 1^{ης} Ιανουαρίου μέχρι 17 Ιουλίου 2024, στο πλαίσιο των δράσεων κοινωνικής προσφοράς, εκτελέστηκαν συνολικά 51 αεροδιακομιδές ασθενών, με Ε/Π CH-47D, NH90 του ΣΞ, σε 243 ώρες και 30 λεπτά.

Ωρες πτήσης: 243 και 30'
ΑΣΘΕΝΕΙΣ: 51

Ωρες πτήσης: 29
ΡΙΨΕΙΣ: 50

- Εκτέλεση αερο-πυροσβέσεων

Στο πλαίσιο των δράσεων κοινωνικής προσφοράς, εκτελέστηκαν, από 1^{ης} Ιανουαρίου μέχρι 17 Ιουλίου 2024, 50 ρίψεις νερού, με Ε/Π CH-47D, σε 29 ώρες.

Μέριμνα Προσωπικού

- Με κύριο μέλημα τη στήριξη του προσωπικού και των οικογενειών του, το ΓΕΣ συνεχίζει να αφουγκράζεται τις ανησυχίες του και να υλοποιεί ενέργειες προς διευκόλυνση της καθημερινότητάς του.
- Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, εγκρίθηκε η εφαρμογή μειωμένου ωραρίου εργασίας σε δικαιούχους προστάτες ΑΜΕΑ.
- Η διαδικασία επικοινωνίας των Στελεχών με τον κ. Α/ΓΕΣ, προς επίλυση προβλημάτων που τους απασχολούν σε προσωπικό και υπηρεσιακό επίπεδο, συνεχίστηκε σύμφωνα με την ΠαΔ 4-45/2019/ΓΕΣ/Β1/4γ (Παρουσιάσεις Αξκών-Ανθτών-Υπεξών στον κ. Α/ΓΕΣ).

Κοντά στα Στελέχη

ΓΡΑΦΕΙΟ
ΣΤΗΡΙΞΗΣ
ΣΤΕΛΕΧΩΝ

☎ 210 6555669-70
210 6555132

☎ 210 6461750

✉ egagss@army.gr

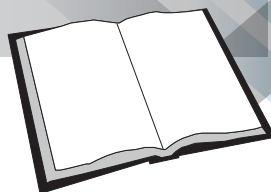
Περισσότερα θέματα Μέριμνας Προσωπικού στην ιστοσελίδα του www.army.gr

Στρατιωτικές εκδόσεις

ΣΤΟΥΣ ΠΙΝΑΚΕΣ που ακολουθούν περιλαμβάνονται συγγράμματα γενικών και ειδικών γνώσεων επί στρατιωτικών και εγκυκλοπαιδικών θεμάτων Ελλήνων και ξένων συγγραφέων, αντίτυπα των οποίων διατίθενται προς πώληση.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ

A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ	ΑΣΙΑ €
1	84	Ιστορία Σταυροφοριών, Τόμος Γ΄	1976	1,76
2	92	Προβλήματα Πολέμου στην Αρχαία Ελλάδα	1981	1,76
3	97	Ήπειρος Προμαχούσα	1982	1,76
4	100	Γ΄ Παγκόσμιος Πόλεμος (Τζον Χάκκετ)	1983	2,34
5	108	Ο Επιτήδειος Ουδέτερος	1985	2,34
6	110	Παντουρκισμός	1986	1,76
7	111	Το δικαίωμα να είσαι άνθρωπος, Τόμος Γ΄	1986	2,06
8	113	Ιστορία Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, Τόμος Α΄	1988	1,76
9	116	Διοίκηση και Ηγεσία (Δνση Μελετών ΓΕΣ)	1988	0,88
10	117	Πρακτικές Οδηγίες Δκσης Μικρών Κλιμακίων (Δνση Μελετών ΓΕΣ)	1988	0,30
11	118	Διοικητική (Management)	1988	0,58
12	121	Οι Γερμανικές Εκστρατείες στα Βαλκάνια (Κέντρο Ιστορίας των Η.Π.Α.) (Μετάφραση-Απόδοση Αντγου ε.α. Νικόλαου Κολόμβα)	1994	1,76
13	122	Προσωπικός Υπολογιστής	1989	0,58
14	125	Οι Επικίνδυνοι Άνδρες, Τόμος Α΄ (Αντγου ε.α. Χρήστου Φωτόπουλου)	1994	5,86
15	126	Οι Επικίνδυνοι Άνδρες, Τόμος Β΄ (Αντγου ε.α. Χρήστου Φωτόπουλου)	1995	5,86
16	128	Το Ημερολόγιο μιας Καταστροφής (Μετάφραση Υπτγου ε.α. Κων/νου Κανακάρη)	1996	4,10
17	129	Στρατιωτική Επιθεώρηση 1883-1884	1995	2,94
18	130	Θεματικό Ευρετήριο Μελετών Στρατιωτικής Επιθεώρησης και Συγγραμάτων 1981-1995	1996	2,94
19	132	Διεθνείς Συμφωνίες, Συνθήκες και Συμβάσεις (Υπτγου Γεωργίου Γκορέζη)	2000	1,76
20	133	Ο Πόλεμος και οι Άνθρωποι (Στγού Dereney) Ανατύπωση Εκδόσεως της Στρατιωτικής Επιθεώρησης Ιουλίου 1939	1998	8,8
21	134	Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων 1828-1998, Τόμος Α΄ (Αντγου ε.α. Χρήστου Φωτόπουλου)	1997	4,7
22	135	Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων 1828-1998, Τόμος Β΄ (Αντγου ε.α. Χρήστου Φωτόπουλου)	1998	4,7

23	136	Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων 1828-1998, Τόμος Γ΄ (Αντγου ε.α. Χρήστου Φωτόπουλου)	1998	4,70
24	137	Πακτωλός γνώσεων, παροιμιών και γνωμικών	2000	2,94
25	138	Εγχειρίδιο του Καλού Διοικητού (Αντγου ε.α. Νομικού Θεοδώρου Λ. Γούλα)	2000	2,94
26	139	Θεματικό Ευρετήριο Μελετών (1991-2001) & Ευρετήριο Συμπληρωματικών Εκδόσεων (1991-2001)	2002	8,00
27	ΔΙΑΦ. 2	Το Σύνταγμα της Ελλάδος	1986	0,16
28	ΔΙΑΦ. 21	«Ωδές» του Α. Κάλβου	1992	14,68
29	ΔΙΑΦ. 29	Ήμμεσος Στρατηγική (Β. Η. Liddell Hart)	2001	5,86

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΕΣ/ΔΙΣ (ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΡΑΤΟΥ)

A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ	ΑΣΙΑ €
1	1	Ο Μακεδονικός Αγώνας και τα γεγονότα στη Θράκη (1904-1908)	1988	7,04
2	2	Επιχ/σεις κατά των Τούρκων σε Μακεδονία και ν. Αιγαίου 1912 (Α΄)	1988	4,70
3	3	Επιχειρήσεις κατά των Τούρκων στην Ήπειρο (1912/13) (Β΄)	1992	6,96
4	4	Ο Ελληνικός Στρατός κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους (1912/14) (Γ΄)	1992	9,40
5	5	Επίτομη Ιστορία Βαλκανικών Πολέμων (1912/13)	1987	3,52
6	8	Η Ελλάς και ο Πόλεμος στα Βαλκάνια	1958	3,18
7	9	Η συμμετοχή της Ελλάδας στον Πόλεμο (1914-1918)	2012	4,18
8	10	Επίτομη Ιστορία της Συμμετοχής του Ελληνικού Στρατού στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο	1994	6,46
9	11	Το Ελληνικό Εκστρατευτικό Σώμα στη Μεσοβυρηνή Ρωσία (1919)	1955	14,88
10	13	Ο Ελληνικός Στρατός στη Σμύρνη	1957	4,94
11	14	Επιχειρήσεις Φιλαδέλφειας - Προύσσης - Ουσάκ	1957	4,10
12	15	Επιχειρήσεις Φιλαδέλφειας - Προύσσης - Ουσάκ (σχεδιαγράμματα)	1957	2,34
13	16	Επιθετικά Επιχειρήσεις Δεκ 1920-Μαρ 1921	1957	3,52
14	16	Επιθετικά Επιχειρήσεις Δεκ 1920-Μαρ 1921	1963	19,22
15	17	Επιχειρήσεις Ιουνίου-Ιουλίου 1921	2012	5,50
16	18	Επιχειρήσεις προς Άγκυρα (Μέρος Α΄) 1921	1965	5,42
17	18	Επιχειρήσεις προς Άγκυρα (Μέρος Α΄) 1921	2012	3,52
18	19	Επιχειρήσεις προς Άγκυρα (Μέρος Β΄) 1921	1965	3,52
19	20	Τα προ της Τουρκικής Επιθέσεως γεγονότα Σεπ 1921-Αυγ 1922	2012	4,88
20	21	Το Τέλος της Μικρασιατικής Εκστρατείας, Τόμος Α΄ (Υποχωρ. Αγώνες Α΄ και Β΄ Σ.Σ.)	2012	6,44
21	22	Το Τέλος της Μικρασιατικής Εκστρατείας, Τόμος Β΄	2012	5,00
22	23	Επιχειρήσεις εις Θράκη (1919-1923)	1969	19,50
23	27	Αίτια και Αφορμές Ελληνοϊταλικού Πολέμου	2016	3,70
24	28	Ιταλική Εισβολή 1940	2012	6,12
25	29	Ελληνική Αντεπίθεση 1940	2012	4,22

26	30	Χειμερινές Επιχειρήσεις - Ιταλική Επίθεση Μάρτιος 1941	2012	3,48
27	31	Αγώνες εις Ανατολική Μακεδονία και Θράκη (1940/41)	1956	3,52
28	31	Αγώνες εις Ανατολική Μακεδονία και Θράκη (1940/41)	2012	5,60
29	32	Το Τέλος μιας Εποποιίας Απρίλιος 1941	1959	29,24
30	33	Η Μάχη της Κρήτης 1941	1961	4,40
31	33	Η Μάχη της Κρήτης 1941	2012	3,52
32	34	Επίτομη Ιστορία Ελλ./Ιταλ.-Ελλ./Γερμ. Πολέμου (1940-1941)	2012	3,24
33	40	Το Ελληνικό Εκστρατευτικό Σώμα στην Κορέα 1950/55	2017	4,92
34	45	Η Υγειονομική Υπηρεσία κατά τη Μικρασιατική Εκστρατεία (1919/22)	2012	4,34
35	46	Η προς Πόλεμον Προπαρασκευή του Ελληνικού Στρατού (1923-1940)	1969	21,92
36	47	Ανεφοδιασμοί-Μεταφορές κατά τη Μικρασιατική Εκστρατεία (1919/22)	1967	5,28
37	48	Εφοδιασμοί του Στρατού σε Όπλα και Πυρ/κά ΠΖ-ΠΒ (1940/41)	1982	2,34
38	49	Η Υγειονομική Υπηρεσία κατά τον Πόλεμο 1940/41	1982	1,76
39	50	Ευρετήριο Πολεμικών Γεγονότων Ελληνικού Έθνους	1989	4,10
40	51	Αγώνες και Νεκροί του Ελληνικού Στρατού, 1940/45	1989	15,84
41	56	Ο Ελληνοτουρκικός Πόλεμος 1897	1993	6,46
42	57	Η Ειρηνευτική Αποστολή στη Σομαλία	1996	4,98
43	58	Ο Ελληνικός Στρατός στη Μέση Ανατολή 1941/45 (Ελ Αλαμείν-Ρίμνι-Αιγαίο)	1996	5,28
44	59	Αρχεία Εθνικής Αντίστασης (1941-1944), (8 τόμοι-συνολική τιμή)	1998	56,00
45	60	Αρχεία Εμφυλίου Πολέμου (1944-1949), (16 τόμοι-συνολική τιμή)	1998	104,00
46	61	Ιστορία του Ελληνικού Στρατού	1997	4,70
47	62	Η Ελληνική Δύναμη στην Αλβανία (ΕΛΔΑΛ) (Απρ-Αυγ 1997)	1998	4,70
48	63	A Concise History of the Balkan Wars 1912-1913	1998	5,86
49	64	An Index of Events in the Military History of Greek Nation	1998	5,86
50	65	An Abridged History of the Greek-Italian & Greek-German War 1940/41	1997	5,86
51	66	Ο Βορειοηπειρωτικός Αγώνας	1997	5,86
52	67	A concise history of the participation of the hellenic army in the first world war 1914-1918	1999	6,74
53	68	History of the Hellenic Army 1821-1997	1999	8,5
54	69	Στρατιωτική Οργάνωση & Πολεμική Τέχνη των Αρχαίων Ελλήνων	1999	19,36
55	71	Η Συνοπτική Ιστορία του Γενικού Επιτελείου Στρατού (1901-2001)	2001	13,86
56	73	Επίτομη Ιστορία της Εκστρατείας στη Μικρά Ασία 1919-1922	2002	17,30
57	73	Επίτομη Ιστορία της Εκστρατείας στη Μικρά Ασία 1919-1922	2012	4,26
58	74	The Battle Of Crete	2002	20,14
59	75	Η Υγειονομική Υπηρεσία κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους 1912-1913	2002	15,04
60	76	The struggle for Macedonia and the events in Thrace 1904-1908	2003	12,80
61	77	A Concise History of the Campaign in M. Asia 1919/22	2004	32,40
62	78	Ιστορικές Ονομασίες Ενεργών Συνταγμάτων και Ταξιαρχιών (ΠΖ-ΤΘ-ΕΔ)	2004	24,80
63	79	Ιστορία της Οργάνωσης του Ελληνικού Στρατού 1821-1954	2006	22,00
64	80	Ο Οπλισμός του Ελληνικού Στρατού (1866-2004)	2008	10,96

65	81	Ευρετήριο Αρχείου Καποδιστριακής Περιόδου: Στρατιωτικά Τεκμήρια (1827-1833)	2007	2,54
66	82	Concise History of the Hellenic Army General Staff	2007	8,70
67	83	Η Σημασία των Ιστορικών Αρχείων στην Αντικειμενική Συγγραφή της Ιστορίας-Φορείς που τηρούν Ιστορικά Αρχεία-Διαδικασίες Πρόσβασης στο Αρχειακό Υλικό	2009	3,78
68	84	Οι Ελληνοαμερικανοί Εθελοντές στην Εθνική Αντίσταση	2012	3,12
69	85	Η Συμβολή της Ελλάδας στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο	2009	8,32
70	86	Οι πολιτικοστρατιωτικές σχέσεις Ελλάδας-Γαλλίας	2011	2,40
71	87	Οι κυριότερες μάχες του Ελληνικού Στρατού (1897-1955)	2012	2,42
72	88	Μνήμες Πολέμου 1897-1974	2012	7,28
73	89	Επιχείρηση Καλάβρυτα	2012	1,44
74	90	Στρατιωτική Οργάνωση και Πολεμική Τέχνη της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας	2013	6,62
75	91	Πρακτικά Ημερίδας για τα 100 Χρόνια από την Έναρξη των Βαλκανικών Πολέμων	2013	6,80
76	92	Το Εκστρατευτικό Σώμα της Ελλάδας στην Κορέα, (1950-1955), Τόμος Β΄, Συμπληρωματικοί Πίνακες Προσωπικού	2014	1,36
77	93	Σέξτου Ιουλίου Φροντίνου Στρατηγήματα	2015	1,92
78	301	The Northern Epirus Struggle	2002	13,58
79	94	The Warrior's Ethos, the National Psyche and Soldiery	2016	3,58
80	95	Ο Ελληνικός Στρατός κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, Τόμος Α΄	2017	3,50
81	96	Ο Ελληνικός Στρατός κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, Τόμος Β΄	2019	4,10
82	97	The Hellenic Expeditionary Force in Korea (1950-55)	2020	9,08
83	98	Lemnos Island, Armistice of Mudros and the end of World War	2021	6,10
84	99	Τα καταφύγια της Αττικής 1936-1956, Τόμος Α΄	2021	31,42
85	100	Τα Απομνημονεύματα του Βλαδίμηρου Κολοκοτρώνη	2022	15,00
86	101	Με το βλέμμα στη Μικρά Ασία, 100 στιγμιότυπα από την πορεία του Ελληνικού Στρατού (1919-1922)	2023	53,78
87	102	Τα καταφύγια της Αττικής 1936-1956, Τόμος Β΄	2023	42,90

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να προμηθευθούν, κατόπιν συνεννόησης, τις παραπάνω εκδόσεις όλο το έτος –εκτός από τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο– από τα παρακάτω σημεία:

- ΤΥΕΣ/Β΄ Δνση, Λ. Μεσογείων 227-231, ΣΤΓ 1020 (Στρατόπεδο Παπάγου), τηλ: 210 6552673.
- Γραφείο Ενημέρωσης Κοινού, Λ. Μεσογείων 227-231 (Υπουργείο Εθνικής Άμυνας), τηλ: 210 6598661, 210 6598666.
- ΕΚΕΜΣ Αθήνας (τηλ: 210 7652478, 210 7675495).
- Στρατιωτικό Πρατήριο 1ης Στρατιάς.
- Στρατιωτικά Πρατήρια Κοζάνης, Βέροιας, Θεσσαλονίκης & Ξάνθης.

Στο στρατιωτικό και πολιτικό προσωπικό του ΥΕΘΑ, τα συγγράμματα διατίθενται με έκπτωση 50% επί της τιμής, σύμφωνα με το Αριθμ. Φ. 900/489223 Σ. 626, άρθρο 2.